

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління
закладом освіти

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
ЧИННИКИ НАВЧАЛЬНОЇ УСПІШНОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

ЕЛЕК ІРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

Студентка IV-го курсу

Освітня програма: Початкова освіта

Спеціальність: 013 Початкова освіта

Рівень вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол № _____ / 202_

Науковий керівник:

Бергхауер-Олас Емьовке Ласлівна,

(доктор філософії, доцент)

Завідувач кафедрою:

Біда Олена Анатоліївна,

(доктор педагогічних наук, професор)

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 202_

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління
закладом освіти

Кваліфікаційна робота
ЧИННИКИ НАВЧАЛЬНОЇ УСПІШНОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА
Рівень вищої освіти: бакалавр

Виконавець: студентка IV-го курсу
Елек Ірина Олександрівна

освітня програма: Початкова освіта
спеціальність 013 Початкова освіта

Науковий керівник: **Бергхауер-Олас Емьовке Ласлівна,**
(доктор філософії, доцент)

Рецензент: **Гаврилюк Ілона Юліївна,**
(ст. викладач)

Берегове 2025

**Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

Pedagógia, Pszichológia, Tanító, Óvodapedagógia, Oktatási Intézményvezetés Tanszék

A KISISKOLÁS TELJESÍTMÉNYIGÉNYE

Szakdolgozat

Készítette: Elek Irén

IV. évfolyamos tanító

szakos hallgató

Témavezető: Dr. Berghauer – Olasz Emőke

(PhD, docens)

Recenzens: Gávriljuk Ilona

(főiskolai adjunktus)

ЗМІСТ

Вступ	6
I.1 РАННІЙ ШКІЛЬНИЙ ВІК І НАВЧАННЯ	8
1.1. Проблема переходів.....	9
1.2. Критерії готовності школи	10
1.3. Поняття і процес навчання	11
1.4. Зовнішні та внутрішні умови ефективного та результативного навчання.	12
II. КОНЦЕПЦІЯ ЕКСПЛУАТАЦІЙНИХ ВИМОГ	14
2.1. Вимоги до успішності в ранньому шкільному віці.....	14
2.2. Психологічні теорії мотивації досягнень	15
2.3. Підвищення мотивації та продуктивності	17
2.4. Фактори, що впливають на продуктивність і попит	18
2.5. Педагогічні аспекти вимог до виконання	20
III. ДОСЛІДЖЕННЯ ВИМОГ ДО ПРОДУКТИВНОСТІ ПЕРШОКЛАСНИКІВ.....	22
3.1 Аналіз результатів та формулювання висновків у I школа	26
3.2 Аналіз результатів та формулювання висновків у II школа	31
IV. ІНТЕРПРЕТАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ	37
4.1 Причини та відображення суперечностей	38
ВИСНОВОК.....	40
РЕЗЮМЕ.....	44
ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА.....	46
СХЕМИ ТА ТАБЛИЦІ.....	47
ДОДАТКИ	48

TARTALOM

BEVEZETÉS.....	6
I. A KISISKOLÁSKOR ÉS A TANULÁS.....	8
1.1. Az átmenetek problémája	9
1.2. Az iskolaérettség kritériumai	10
1.3. A tanulás fogalma, folyamata	11
1.4. A hatékony és eredményes tanulás külső-belső feltételei.....	12
II. A TELJESÍTMÉNYIGÉNY FOGALMA	14
2.1. A teljesítményigény kisiskoláskorban	14
2.2. Teljesítménymotiváció pszichológiai elméletei.....	15
2.3. A motiváció és a teljesítmény javítása.....	17
2.4. A teljesítményt és a teljesítményigényt befolyásoló tényezők	18
2.5. A teljesítményigény pedagógiai vonatkozásai.....	20
III. A KISISKOLÁSOK TELJESÍTMÉNYIGÉNYÉNEK A VIZSGÁLATA.....	22
3.1 Az eredmények elemzése, következtetések levonása az I. iskolában.....	26
3.2 Az eredmények elemzése, következtetések levonása a II. iskolában	32
IV. A KUTATÁS EREDMÉNYEINEK ÉRTELMEZÉSE	37
4.1 Az ellentmondások okai és reflexió.....	38
ÖSSZEFOGLALÁS	40
REZÜMÉ	42
FELHASZNÁLT IRODALOM	44
ÁBRÁK ÉS TÁBLÁZATOK.....	46
MELLÉKLETEK	47

BEVEZETÉS

" Az iskola dolga, hogy megtaníttassa velünk, hogyan kell tanulni, hogy felkeltse a tudás iránti étvágyunkat, hogy megtanítsen bennünket a jól végzett munka örömére és az alkotás izgalmára, hogy megtanítsen szeretni, amit csinálunk, és hogy segítsen megtalálni azt, amit szeretünk csinálni." (Szent-Györgyi Albert)

A szakdolgozat középpontjában a kisiskoláskorban megnyilvánuló teljesítményigény áll. A kutatás célkitűzése az volt, hogy feltárja a kisiskolások teljesítményigényét befolyásoló tényezőket, amelyek hatással lehetnek a kisiskolások teljesítményére és választ adva arra is, hogy hogyan változik a teljesítményre való törekvés ebben az életkorban.

A témaválasztás megalapozta, hogy számos szakember sorra véli úgy, hogy az iskola és az óvoda közötti nagy átmenet a gyerekek életében jelentős változásokat hoz, illetve, hogy egy ez különösen érzékeny időszak a gyermekek életében. Alapvető változásokat hoz a mindennapjaikba, például a játékot felváltja a tanulás, ami új kihívások elé állítja a gyerekeket, azaz a játékos tevékenységeket egyre inkább a tanuláshoz kapcsolódó feladatok váltják fel. Mindez jelentős változás, ami új elvárásokkal és kihívásokkal jár, ami hatást gyakorolhat a gyermekek motivációjára és teljesítményére egyaránt. Ezért fontos megérteni, hogyan hat ez a váltás a gyerekek fejlődésére és hogyan segíthetők ebben az alkalmazkodási szakaszban.

Az dolgozat célja, hogy szakirodalmak segítségével átfogó képet nyújtson a kisiskolás korú tanulók teljesítményéről, annak sajátosságairól, fejlődési lehetőségeiről, nehézségeiről és azok lehetséges kezeléséről. Emellett a kutatás célja, hogy felmérje a teljesítményigényt és annak alakulását két különböző településen működő vidéki magyar tannyelvű általános iskola 3. és 4. osztályos tanulói körében.

A munka három fő részre tagolódott. Az első fejezet az óvoda és az iskola közötti átmenetet taglalja, bemutatja az iskolaérettség kritériumait, valamint ismerteti a kisiskoláskor alapvető jellemzőit. Külön hangsúlyt kap a tanulás és annak szerepe az iskolai életben. A második részben a teljesítmény fogalmát definiálja, bemutatja a teljesítményigény kialakulásának feltételeit, a motiváció szerepét és azokat a tényezőket, amelyek befolyásolják a tanulók teljesítményét. A harmadik fejezet a kutatás eredményeit mutatja be a két intézmény eredményinek összehasonlításával.

A dolgozat szakirodalmi háttérének olyan meghatározó monográfiák biztosították, mint Mérei Ferenc és V. Binét Ágnes „Gyermeklélektan” című munkája, Vekerdy Tamás „Gyerekek, óvodák, iskolák” című könyve, valamint Vajda Zsuzsanna „A gyermek pszichológiai fejlődése” című tanulmánya. Ezek a művek támpontul szolgáltak a gyermekkor sajátosságainak és a fejlődési

szakaszoknak a megértéséhez. Emellett számos újságcikk és további szakirodalom is feldolgozásra került a téma alapos megértése érdekében.

A kutatás eredményeit részben megerősítették/alátámasztották a megfogalmazott hipotézisek. Kimutatták, hogy a kedvelt tantárgyakhoz kapcsolódó sikerélmények pozitív hatással vannak a tanulók motivációjára és teljesítményére, amit a tanulmányi eredmények javulása, a részvételi arány növekedése és a pozitív visszajelzések is alátámasztanak. Ezzel szemben a kevésbé kedvelt tantárgyakhoz kapcsolódó sikerélmények alacsonyabb szintűek voltak, és negatívan befolyásolták a tanulók motivációját és teljesítményét, viszont mindezek nem minden esetben igazak, hiszen függ az intézménytől is, azon belül akár a tanároktól és a szülőktől is.

A kutatás során kiderült, hogy a tanulók sikerkeresése és motivációja folyamatosan változik az életkor előrehaladtával, és jelentős hatással van az iskolai teljesítményükre. Az eredmények hozzájárulhatnak az oktatási gyakorlat fejlesztéséhez, és segíthetnek abban, hogy a pedagógusok és szülők hatékonyabban támogassák a gyermekek iskolai előmenetelét.

Összességében a vizsgálat rávilágított a kisiskolások teljesítményigényének és motivációjának összetett természetére, valamint arra, hogy milyen tényezők befolyásolják ezeket a folyamatokat. A kutatás eredményei alapján javaslatok tehetők az oktatási gyakorlat javítására és a tanulók teljesítményének növelésére, ezáltal elősegítve, hogy a gyermekek a legjobb képességeik szerint fejlődhessenek és pozitív iskolai élményekkel gazdagodhassanak.

I. A KISISKOLÁSKOR ÉS A TANULÁS

A hatodik-hetedik életév lényeges állomás a gyermekek fejlődésében, hiszen ezt követően mind testi felépítése, mind gondolkodásmódja vonatkozásában egyre csak a felnőttekéhez hasonlít. Újabb képességeinek megfelelő módon növekszik a gyerekek szuverenitása, ezen kívül elkezdnek függetlenedni a szülőktől és a családtól. A kisiskoláskort tartják a legnyugodtabb fejlődési szakasznak. (Vajda, 1999)

A kisiskolás gyermek életében különböző változások történnek iskola előtt. Az első ilyen erre a korszakra jellemző változás a testi változás. A fej, valamint a test aránya fokozatosan megközelíti a felnőttekét. A hat-tíz éves életkor között tart a fogváltás, melyet jellemzően ezen időszak szimbólumának tekintenek.

A testfelépítés egyre jobban hasonlít a felnőttéhez. Ebben a korban a gyermekek folyamatosan és viszonylag lassan nőnek: évente mintegy 6-8 cm-t. Megszűnnek a gyakori betegségek és megnő a keringés és a tüdő kapacitása.

A mozgásuk hatéves korra igencsak csak fejlett és bármilyen tevékenységet képesek elvégezni, ezért mozgásigényük is igen nagy. Javul az egyensúlyérzékük és az izmok koordinációjának képessége is. A koordinációjuk fejlődésével egyre ügyesebbek a biciklizésben sélésben, labdajátékokban stb. A kisiskolásokról elmondható, hogy állandóan sietnek.

A hetedik-nyolcadik életévtől kezdve a gyerekek értelmi fejlődése is változik, és ennek következtében a gyermek fantázia szerepe csökken és leginkább a valóságra koncentrálódik.

Az első osztályba belépő gyerekek figyelme még könnyen elterelhető, viszont az alsó osztály végére már több dologra is képes lesz figyelni a gyermek.

A motiváció is az első osztály után kezd el kialakulni a gyermek számára, hiszen az iskoláskor kezdetén még a gyermek nem érti a motiváció lényegét. Majd miután elkezdődik a tanulás, akkor kezd el majd kialakulni különböző versenyhelyzetek például az osztálytársak között és ez által a motiváló erejük is fejlődik. (Vajda, 1999)

Az ókorban a gyerekek nevelése a családban történt. A fiúgyermekek az apjuktól sajátították el a mindennapi élet férfiakra eső munkák részét (például: halászat, harcművészet stb.). A lányok pedig az édesanyjuktól tanulhatták meg a házkörüli munkák elvégzését (főzés, takarítás, gyereknevelés). Viszont, volt, ahol a keresztszülők illetve rokonok tanították a gyerekeket. Majd ezután elkezdődött az intézményes nevelés, ahol a gyerekek már iskolába jártak és egy tanár kezdte el a tanítás folyamatát. (Pukánszky – Németh, 1994)

A gyerekek manapság hat és tizenöt éves koruk között iskolába járnak. Ez nagyban meghatározza az életüket, hiszen az iskolai tanulás következtében életen át tartó barátságok kötődhetnek, illetve az iskolai teljesítmény nagyban befolyásolhatja a későbbi életpályát, a

tanulási szokások is nagy hatással bírnak például a középiskolában vagy a későbbiekben az egyetemen, de az életünk további szakaszaiban is. (Vajda, 1999)

Az egész életünket áthatja a fejlődés, ez igaz a kisiskoláskorra is. Különböző fejlődési szakaszokon megy, keresztül a gyerek mire eljut az iskoláig. Fejlődik a gondolkodása, a testében is különböző változások mennek végbe, illetve a legnagyobb gondot a játékot felváltó tanulás jelenti számára és egy új környezetbe való beilleszkedés.

1.1. Az átmenetek problémája

A gyermekek életében nagy változások, mérföldkövek, amikor bekerülnek az óvodába, majd az óvodából az iskolába és ezután kikerülnek az életbe, ahol további döntések várnak rájuk. Az óvodából az iskolába történő átmenet egy nehéz folyamat, amikor is a gyerekek életkorukhoz képest egy olyan tevékenységben vesznek részt, ahol folyamatosan fejlődnek és ennek következtében a sikeres teljesítmény örömét tapasztalják meg ez által. Ez a folyamatos fejlődés az óvodában kezdődik, és az iskolában folytatódik. Az átmenet az óvoda és az iskola között nem megy zökkenőmentesen, egy hirtelen változást jelent a gyermek számára, viszont a család és az iskolai pedagógus munkáján és támogatásán múlik mindez, viszont mindig a gyermek egyéni sajátosságait figyelembe véve. (Acsai – Balogh–Botár–Eignerné Somogyi, 2016)

A gyermek születésétől az iskolakezdésig következnek be a legnagyobb változások. A 3-6 éves kor egy igencsak érzékeny időszak, egy egész életre szóló alapozásnak is nevezhetjük ezt a korszakot a gyermek életében. A gyerekek kikerülnek egy olyan élethelyzetbe, amikor is a játékot felváltja a tanulás. 5-6 éves korra a végtagok erősebbek, terhelhetőbbek lesznek, ilyenkor fejlődik a finommotorikai készségük és egyre több olyan tevékenységet akarnak végezni, ahol a munka áll a középpontban.

Kisiskoláskorban további nagy változások következnek be a gyermek életében: megváltozik eddigi megszokott tevékenysége, az életmódja, a napi rutinja. Az óvodáskor végéig a játék játszott elsődleges szerepet az életében, viszont innentől kezdve hosszú éveken keresztül a tanulás lesz a fő tevékenységi formája. Ennek minősége alakítja az iskolai karrierjét, hosszú távon pedig egész életpályáját is.

Az óvodás és a kisiskolás kor fő tevékenységi formája jellegében is különbözik. Amíg a játék egy szabadon választott tevékenység, a tanulás már inkább kötelességszerű. Fontos, hogy a gyermek az iskolában megfelelő eredményt érjen el, és jól érezze magát, mert ez a folyamat kihatással lesz társas rendszerére. Az iskolában elsősorban a tanulmányi munkája

alapján értékelik, és ez kihat az önértékelésére, társas kapcsolataira, ez határozza meg a családban és az osztályban elfoglalt helyét. (József, 2011)

A gyerekek interperszonális kapcsolatait meghatározza a számára fontos személyekhez – szülőkhöz, pedagógusokhoz – való kötődés. Az új követelményeknek való megfelelés számtalan képességbeli és személyiségbeli tényezőt igényel, ezért az ebben az életkorban jelentkező problémák nagy része beilleszkedési és tanulási nehézségekben, valamint magatartás problémákban mutatkozik meg.

Fokozatosan javul a végtagok mozgása, kézügyességük is elkezd ebben a korban fejlődni, és az iskolakezdésre jelentősen javul az íráskészségük, illetve mindenre megtaníthatóak a mozgás terén. (Vajda, 1999)

A 6-6,5 éves gyermekeknél még hiányzik a teljesítménymotiváció, de egyre inkább a teljesítés vágya és az elvárásnak való megfelelés igénye kerül a középpontba. Ebben a korban különböző feladatokat már önállóan is meg tud oldani a gyerek, emellett szereti, a kihívásokat s ezáltal kialakul a feladattudat. (Acsai – Balogh–Botár–Eignerné Somogyi, 2016)

1.2. Az iskolaérettség kritériumai

Iskolaérettség - amikor a gyerekek elérik a 6-7 életévüket és iskolaérettnek tekintik őket, azaz alkalmasak az iskolai életre, egyszóval iskolakötelesek. Lényegében nem érettségről beszélünk, hanem alkalmasságról. A gyerekek nagy része iskolaéretten kerül az első osztályba, hatalmas tudásvágygal, ismeret és teljesítményigénnyel. (Vajda, 1999)

Buda Béla szerint a 6. életév az iskolába lépés megfelelő időszaka, mivel ekkorra alkalmassá válik a csoportos oktatásra. Az egészséges, kiegyensúlyozott gyermek ekkorra már vágyik az iskolába, és olyan sajátosságokkal, képességekkel és tulajdonságokkal rendelkezik, amelyek szükségesek az iskolai tanuláshoz.

A napjainkban elterjedt felfogás és gyakorlat szerint a legfontosabb elvárások az iskolába lépéssel szemben a testi alkalmasság, az értelmi fejlettség, és a szándékos és tartós figyelemre való képesség (legalább 15 perc). (József, 2011)

Számos szempontot figyelembe vesznek a gyerekek iskolába lépése előtt, viszont, ami a leginkább mérvadó, azok a testi kritériumok, a pszichés és a szociális.

- Testi fejlettség: Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozdulása koordinált, csakúgy, mint kezének finommozgásai. Testalkata az első alakváltozás következtében arányossá válik. Képes szándékosan irányítani mozgását, viselkedését, testi szükségleteit.

- Pszichés vonatkozás: Érdeklődést mutat a környezete felé. Az önkéntelen figyelem és az emlékezés mellett, megjelenik a szándékos emlékezés és figyelem. Gondolkodásában képes elszakadni a cselekvéstől és a szemléletességtől. Megfelelő

hangsúllyal és tempóval képes folyamatosan, érthetően kommunikálni, végighallgatja, ha más beszél. Elemi ismeretei vannak önmagáról és környezetéről, képes pontosan elmondani a nevét, lakcímét, szülei nevét, foglalkozását.

· Szociális érettség: Képes a felnőttekkel és kortársakkal aktívan és eredményesen együttműködni, rendelkezik kellő önfegyelemmel, feladattudattal és felelősségérzettel. (József, 2011)

Jelenleg az elsősöktől megkívánt alkalmazkodási készség a következőkből áll:

- Helyzetmegértés: Ez leginkább beállítódásban mutatkozik meg. Magát az iskolai helyzetet megérti, és tudja, hogy valami új veszi kezdetét, illetve van egy elképzelése, hogy a végén öbelőle mi is lesz (akár tanító, focista).

- Feladattudat: A gyerekek azt a feladatot kell elvégezni, ami ki van jelölve, bármennyire is szeretne más tevékenységet végeznie.

- Nagyobb kitartás: A gyerek figyelme kevésbé elterelhető, illetve a véletlenszerű ingereknek jobban ellenáll.

- A teljesítmény igénye: A gyerek elsajátít egy készséget, tudást és ezzel létrehoz valamit. Viszont egyre inkább elkülönül a játék a feladattól. Az oktatási rendszer is elvárja manapság a gyerektől, hogy a játék és a feladat elkülönüljön, és a gyerek a kiszabott feladatból ne zökkenjen ki a játékba.

Az iskolaérettség kritériumai között van a testi fejlettség is. Az első alakváltozások az 5 és 7 éves kor között zajlanak, megváltozik a testhossz. Valamint egyre inkább előtérbe kerülnek a környezet követelményei.

Hétéves kor körül egyre inkább kitekint a gyerek a családi környezetből és egykorú társaival kezd el kapcsolatot/barátságot kialakítani. (Mérei-V.Binét, 1981, 167-175.)

Az iskolaérettségnek döntő szerepe van abban, hogy a gyerekek mennyire alkalmasak az iskolára. Megvannak-e az alapvető képességeik, illetve, hogy készen állnak-e az iskolai nevelésre, és ami még ennél is fontosabb a tanulásra.

1.3. A tanulás fogalma, folyamata

A tanulás az életünk szerves része, amely a legáltalánosabb és egyben a legbonyolultabb emberi tevékenységek közé tartozik. Egy általános tevékenység, mivel mindenki tanul, és az életünk folyamán mindig tanulunk, viszont bonyolult is mivel az egész személyiségünkre kihat, és ezáltal fejlődünk. (Lappints, 2022, 431.)

A tanulás egyfajta ismeretszerzés, amely iskolában vagy családban történik egy szervezett, tervezett kereteken belül. A tanulás során képesek leszünk valamit elvégezni és ez által valamit jobban tudunk, mint azelőtt. (Nagy, 1997, 20.)

A tanulás összetett folyamat, figyelmet kell arra fordítani, hogy a tanulók elsajátítsák az alapvető ismereteket, amelyek nélkülözhetetlenek ahhoz, hogy további tudás épüljön rá. Fontos, hogy a gyerekek meg tanuljanak tanulni. Különböző tanulási stratégiákat és technikákat kell kialakítani ahhoz, hogy önállóan tudjanak tanulni, azaz ki kell alakítaniuk a saját tanulási stílusukat. Mindezek mellett nagy hangsúlyt kell fektetni a célok meghatározására, az új helyzetekhez való alkalmazkodáshoz, illetve a tanult ismereteket alkalmazniuk is kell különböző helyzetekben. (Habók, 2011)

A tanulást két fő jellemzővel írhatjuk le. Egyrészt fontos, hogy a tanulók mennyi időt töltenek el a tanulással, ezután pedig a már elsajátított ismereteket hogyan tudják alkalmazni. A tanulóknak nem mennyiségileg kellene többet tanulni, hanem a minőségi tudásra kellene nagy hangsúlyt fektetni. A másik lényeges eleme a tanulási folyamatnak, hogy a tanulók elég időt fordítsanak a tanulásra, akarjanak tanulni és készek legyenek rá.

A tanulási folyamatban lényeges az előzetes tudás és az új ismeretek közötti kapcsolatok vizsgálata. A tudásalkotás területén a legmagasabb szintet a saját vélemény megfogalmazása jelöli. (Habók, 2011)

1.4. A hatékony és eredményes tanulás külső-belső feltételei

A hatékony tanulás érdekében hiába találja meg a gyerek a megfelelő tanulási technikát, ha a nem megfelelő környezet jelentősen befolyásolja a tanulást. Természetesen nem minden zaj zavarja a tanulást, hiszen a környezetünk ingereinek egy részét képesek vagyunk kizárni, és a gyerektől, illetve a szituációtól is függ, hogy adott pillanatban mi válhat a tanulást zavaró külső körülménnyé.

Az optimális külső feltételek megteremtése:

- Mindig legyen rend a gyerek körül, illetve a tanuláshoz szükséges eszközök legyenek csak az asztalon.
- Mindig tervezze meg a gyerek, hogy mi a legfontosabb feladat és a szerint haladjon.
- A szoba, ahol tanul, legyen világos, és az asztalon is legyen lámpa!
- Fontos a rendszeres szellőztetés!
- Megfelelő testhelyzet kiválasztása, amelyben legalább 25 percig kényelmesen tud tanulni a gyerek!

- Vannak gyerekek, akik csendben szeretnek tanulni, de vannak, akik halk zenével sokkal jobban tudnak koncentrálni. (Nahalka, 2006, 30-37.)

Az optimális belső feltételek megteremtése:

- *A tanuló egyén aktuális állapota:* Tanulás előtt fontos a ráhangolódás. Célul tűzhető ki akár valamilyen jutalom is. Van, amikor a gyerek túlfáradt a tanuláshoz, ilyenkor fontos, hogy kipihenje magát, hiszen fáradtan nem tud koncentrálni. Az éhség és a szomjúság is hatással lehet a tanulásra, ilyenkor mindig tanulás előtt kb. 10 perccel kell étkezni, a szomjúságot pedig akár tanulás közben is lehet csökkenteni, viszont nem mindegy, hogy mivel.

- *A tanulással kapcsolatos önértékelés, elképzelések, attitűdök:* a tanulással kapcsolatos önértékelés, meghatározza, hogy hogyan és milyen eredményes a tanulás. Ha elégedettek vagyunk eredményeinkkel, akkor az egyértelműen kedvező lesz a későbbi tanulási teljesítményre is.

- *A tanulás motivációi:* azon tényezők, amelyek a tanulásra ösztönzik a gyereket.

- *A „kognitív bázis”:* A hatékony és sikeres tanuláshoz nemcsak érzelmi és motivációs feltételekre van szükség, hanem például a figyelem és az emlékezet is nagyban befolyásolja a tanulást. 9-10 éves korra a gyermek tanulásáról, gondolkodásáról véleményt tud mondani. (Nahalka, 2006, 30-37.)

A tanulásnak számos tényezője létezik. Viszont oda kell figyelni arra, hogy mi a legjobb a gyerekeknek, hogy a tanulás hatékony legyen. A megfelelő teljesítményhez biztosítani kell a megfelelő környezetet, illetve, a tananyag átadására is oda kell figyelnünk. A gyermek teljesítményigényét figyelembe kell venni.

II. A TELJESÍTMÉNYIGÉNY FOGALMA

„A teljesítményigény egy feladathelyzetben megjelenő késztetés arra, hogy a feladatot befejezzük, és képességeinkhez mérten a lehető legjobb teljesítményt produkáljuk.” Ez energiát ad ahhoz, hogy kitartsunk a feladat mellett, és akár egy önmagában nehéz feladathelyzetben is képesek legyünk jó teljesítményt produkálni.

Erik Erikson pszichoszociális fejlődésmélete szerint a 6-10 éves gyerekek különösen érzékenyek az általuk megtapasztalt teljesítményükre. Erikson szerint, ebben a korban, alsó tagozatban dől el, hogy valakinek az önmagáról kialakított képe később egy kompetens, vagy egy inkompetens személy képe lesz-e.

A megfelelési igényhez hasonlóan a teljesítményigény megléte is természetes, sőt, az iskolaérettség, iskolai jól-működés tekintetében fontos a gyerekeknek. A gyerekek, ahogy megértik a különbséget játék és feladat között (feladattudat), megértik azt is, hogy a feladatokban megmérettetnek, úgymond, mint egy versenyben, sokak versenyként is tekintenek rá. Az iskola előtt álló gyerekek nagy részében tudatosodik, hogy a teljesítmény fontos dolog, környezetük így vagy úgy, de reagál rá.

Eltérően a megfelelési igénytől, itt nem a külső személynek való megfelelés adja a hajtóerőt, a két tulajdonság emiatt nem is szükségszerűen jár együtt: vannak gyerekek, akikben magas megfelelési igény mellett alacsony a teljesítményigény, és vannak magas teljesítményigényű gyerekek, akikben alacsony a késztetés arra, hogy megfeleljenek a környezetük elvárásainak. (Szűcs, 2014)

2.1. A teljesítményigény kisiskoláskorban

A gyerekek az iskolába lépéskor merőben új helyzettel kerülnek szembe, a direkt tanulással. A tanulással kapcsolatos első sikereiket és kudarcaikat már az iskoláskor legelején átélik, sokuk talán már az óvodában megszerzi ezeket. Az első egy-két iskolai év alapvető jelentőségű a gyerekek tanulási motivációjának alakulásában.

Az életkor előrehaladtával, az iskolai tapasztalatok gyarapodásával sok gyereknél szemmel láthatóan csökken a motiváció a saját öröméért, ezért sokaknál átadja helyét a külső jutalmak befolyásoló hatásának. A jobb jegy, az elismerés, a tanulás gyakorlati haszna válik például meghatározóvá. Sokak úgymond nem motiváltak a tanulásra. A tanulás nem vált számukra értékké, céllá. A tanulás helyett „túlélési technikák” kidolgozásával próbálják átvészelni az iskolában töltött éveket. (Józsa, 2000)

Különböznek az iskolák és a szülők abban, hogy az iskolai teljesítményt mennyire tartják fontosnak. A teljesítményorientált iskolák és szülők ezt az érzést nyilvánvalóan

felerősítik, de nem kell se az iskolának, se a szülőnek teljesítmény centrikusnak lennie ahhoz, hogy az alsó tagozatos gyerek érezze a teljesítmény fontosságát. Ha nincs is nyílt, vagy burkolt külső jelzés rá a gyerekek pontosan érzékelik saját teljesítményüket: figyelik társaikat és önmagukat. Függetlenül attól, hogy osztályzatok, vagy szöveges értékelés minősíti a gyerekek teljesítményét, a teljesítmény teljesítmény marad: a gyerekek társaikhoz méricskélik magukat, a szülők pedig még a szöveges értékelést is jegyekre konvertálják.

Tapasztalatok alapján a teljesítményigény és az önbizalom szintje fordított U alak: a túl alacsony, és a túl magas teljesítményigény forrása egyaránt lehet az alacsony önértékelés. Különösen teljesítményorientált légkörű családokban, iskolákban jelenik meg a teljesítménykényszer (túltölt teljesítményigény) jelensége. Ha egy gyerek számára nem elfogadható a tökéletesnél/legjobb nál gyengébb teljesítmény (maximalizmus), felmerül, hogy a gyerek saját szerethetőségét, elfogadhatóságát saját teljesítményéhez köti. Az ilyen gyerekek félnek a hibázástól, ragaszkodnak a tanult sémához, nem mernek kreatívak, lenni. Ilyen esetekben a szülő nyíltan köti a szeretetét, vagy az azt a gyerek számára kifejező viselkedését (kedvesség, elégedettség, feszültségmentesség, öröm) a gyerek teljesítményéhez, osztályzataihoz. Viszont van olyan eset is, amikor a szülői szeretet elvesztésének lehetőségét a gyerek fantáziálja bele a nem-tökéletes teljesítménybe. (Szűcs, 2014)

2.2. Teljesítménymotiváció pszichológiai elméletei

Az iskolai környezetben végzett feladatoknál sokszor előfordul, hogy a tanulók különféle tapasztalatokat szereznek, legyen szó akár sikerélményekről vagy kudarcokról. Mindezekre a gyerekek eltérő módon reagálnak, attól függően, hogy milyen mértékben jellemző rájuk, a sikerre való törekvés vagy a kudarcból való félelem. A teljesítményigény fogalma Henry Murray nevéhez fűződik, viszont a kutatás és a módszertani kidolgozás David McClelland és John Atkinson munkájának az eredménye. (Tóth, 1995, 153-165)

Az egyik legtöbbet tanulmányozott humánspecifikus motívum a teljesítménykésztetés. A kutatások első hullámát Henry Murray felfogása indította meg, aki felismerte, hogy az emberek különböznek abban a vágyukban, hogy „legyőzzék az akadályokat, hatalmat gyakoroljanak valami felett, és a lehető legjobban és leggyorsabban hajtsanak végre valamit” (Murray, 1938).

Murray nyomán McClelland (1987) egy projektív eljárason (Thematic Apperception Test, TAT) keresztül egy módszert dolgozott ki a teljesítménymotiváció mérésére. McClelland vizsgálataiban kimutatta, hogy amikor a szülők bátorítják a gyerek önállóságát, akkor a gyerek teljesítmény iránti igénye erősödni fog. Illetve azt tanulmányozta, hogy mi az ami készteti az embereket arra, hogy valamit elérjenek.

David McClelland szerint a teljesítményszükségletre való törekvés az, amikor kiemelkedően fontos, hogy az egyén eredményes legyen minden olyan tevékenységben, ahol a kvalitás valamilyen formában mérhető. Elképzelése szerint három fő tényező kölcsönhatásán alapul a teljesítményre irányuló motiváció. Az első ilyen az egyén általános motivációs szintje és a saját elvárásai önmagával szemben. A második tényező a feladat nehézsége, amit elvállalt, illetve az ebből következő eredménynek a megítélése, vagyis mekkora az esélye a sikernek és a kudarcnak. A harmadik pedig a cél vonzereje, vagyis, hogy az elérendő cél mennyire ösztönző hatású. (Mayer – Lukács – Barkai, 2011)

McClelland (1987) meghatározása szerint a teljesítménykésztetés a kiválóság igényével való versengés. A teljesítménymotiváció kialakulásához elengedhetetlen a kompetencia, ugyanis ennek a jutalma a teljesítmény. A teljesítmény érzése olyannyira megerősítő, hogy önmagában is motiváló erővé válik. A teljesítménymotívum teszi lehetővé, hogy a magunk elé tűzött céljainkat elérjük. A teljesítmény eléréséhez, illetve a kudarc elkerülésére irányuló késztetés kialakulását az egyén tapasztalatai nagyban befolyásolják. A sikerek növelik, a kudarcok csökkentik a teljesítménymotivációt. (Oláh, 2006)

Atkinson (1988) alapvetően járult hozzá a fogalom továbbfejlesztéséhez és, arra jutott, hogy a teljesítményszükségletet egy másik alapvető szükséglet, a kudarcelkerülési szükséglet változtatja meg. Atkinson szerint az eredő teljesítménymotivációt két tényező befolyásolja: a siker reménye és a kudarcból való félelem. Atkinson elmélete leginkább akkor érvényes, ha egy egyén nem szimplán érzi a felelősséget a feladat kimenetele után, hanem tisztában van azzal is, hogy teljesítményét egy külső normához fogják hasonlítani. Ezeket a helyzeteket nevezzük teljesítményhelyzeteknek. (Mayer – Lukács – Barkai, 2011)

A siker reménye három dologból áll: a sikerre irányuló motiváció (azaz, hogy mennyire fontos az egyénnek, hogy sikeres legyen), a siker szubjektív valószínűsége (mennyire gondolja úgy, hogy végre tudja hajtani a feladatot) és a siker szubjektív vonzereje (mennyire örülne siker esetén).

Ehhez hasonlóan a kudarcból való félelemnek is három szegmense van: a kudarc elkerülésére irányuló motiváció (mennyire fontos az egyénnek, hogy ne valljon kudarcot), a kudarc szubjektív valószínűsége (mennyire gondolja úgy, hogy nem tudja végrehajtani a feladatot), és a kudarc szubjektív kellemetlensége (mennyire bántaná a kudarc).

Az elmélet szerint – olyan helyzetekben, amikor egy személy szabadon megválaszthatja, hogy milyen feladatot/célt tűz ki maga elé – akiknél a hangsúly azon van, hogy sikeresek legyenek, ezek az úgynevezett sikerorientáltak. Ezeknek a személyeknek fontos, hogy elkerüljék a kudarcot és ezért közepesen nehéz feladatot fognak vállalni. Azok a személyek viszont, akik számára az a fontosabb, hogy ne érje őket kudarc ők az úgynevezett

kudarckerülők, vagy nagyon könnyű feladatot vállalnak vagy nagyon nehezet. (Atkinson, 1977).

Elméletük alapján, összegezésként elmondható, hogy mindenki másképp reagál a teljesítményhelyzetekre attól függően, hogyan viszonyulnak a sikerhez és a kudarchoz. Azok, akik hajlamosak elfogadni a kudarcot, ők általában gyengébb motivációval rendelkeznek a kiemelkedő teljesítmény elérésére. Ők nem érzik fontosnak a célok megvalósítását és az iskolai feladataikat is alacsonyabb aktivitással végzik el. Ezekre a csoportokra alacsony szintű szorongás a jellemző.

Azok az egyének pedig, akik erőteljesen törekednek a kiemelkedő teljesítményigényre és a versenyhelyzetekben való helytállásra, gyakran belső nyomásnak vannak kitéve. Ők a „túlversengő” típusúak, akik egy-egy kihívást jelentő feladatnál szorongásos tünetet mutatnak. Az ő teljesítménymotivációjuk magas, viszont ugyanakkor jelentős feszültséggel is társul. (Mayer – Lukács – Barkai, 2011)

McClelland és Atkinson arra a következtetésre jutottak, hogy egy egyén teljesítménykészletét két tényezőtől függ. Az egyik, hogy egy feladatot mennyire tart egy egyén kivitelezhetőnek, azaz a feladat nehézségének a megítélése. A másik tényező pedig, hogy ilyen értéket vagy jelentőséget tulajdonít az egyén a siker teljesítésének. Ezek együtt alkotják a belső motivációs erőt, amely a tanulót cselekvésre ösztönzi.

2.3. A motiváció és a teljesítmény javítása

A figyelem is fejlődik iskoláskorban, amely következtében javul a koncentráció, a figyelemfenntartás és a rugalmasabb figyelem váltás is. A gyerekek saját gondolatairól, megismerési folyamatairól való tudása és gondolkodása is segíti az iskolásokat.

Értelemszerűen a nyelvi képességeik is egyre választékosabbá válnak. Mindezek együttesen teszik lehetővé, hogy a gyerekek iskoláskorban fokozatosan egyre nagyobb teljesítményre legyenek képesek. Természetesen ebből az is következik, hogy akinek a fentiek valamelyikében bármilyen oknál fogva nehézségei vannak, az hátrányba kerül, amikor teljesíteni igyekszik az iskolai követelményeket. (Egyed, 2006)

A társas magatartás egyik alapvető formája a versengés. Már óvodáskorban megjelenik, de iskoláskorban leginkább, főleg amikor a gyerekek egyre többször kerülnek teljesítményhelyzetbe, és ilyenkor megnő a motiváció bennük a jobb teljesítmény eléréséhez. A gyerekek az iskolát a versengés helyszínének is tekintik, viszonyt ez leginkább a kisiskoláskorra jellemző manapság.

A napi iskolai élet megannyi lehetőséget nyújt a versengésre, melynek tárgyai lehetnek az osztályzatok, a tanulmányi teljesítmény, a tanár figyelme, megbecsülése,

elfogadása, a társak szeretete, a népszerűség vagy éppen a vezető szerep az osztályban. Mindezek következtében a tanulók motiválják egymást a tanulásra, így ez által a teljesítményük javul.

A versengés egyik legnyilvánvalóbb és legfontosabb funkciójának tartják a motiváló erejét.

A motiváció lényege a célra irányultság. A versengés célja sokféle lehet: irányulhat konkrét és rövid távú célokra, például egy-egy konkrét anyagrész megtanulására, egy-egy feladat megoldására, egy-egy verseny megnyerésére, de a cél lehet valamilyen szociális jutalom, egy meghatározott szerep vagy státus megszerzése. (Fülöp, 2009)

Az iskolai teljesítmény és a feladatvégzés szempontjából ***háromféle teljesítménymotivációt*** különböztetünk meg.

Az első a külső *jutalom irányította tanulás*. Ebben az esetben a tanuló csak azért igyekszik legjobb tudása szerint elvégezni a feladatot, mert jó osztályzatot kap érte. A cél ilyenkor a jutalom, a megtanulandó dolog pedig csak eszköz.

A második, amikor a magas szintű teljesítmény mögött az *énfelnagyítás, énkiemelés igénye* áll. A tanuló figyelme elsősorban önmagára irányul, és azt szeretné elérni, hogy környezete okosnak és tehetségesnek tartsa. Itt a teljesítményigényt a versengés irányítja.

A harmadik motiváció a *feladat irányította tanulás*. Itt a diák számára a tanulás önmagában véve értelmes, értékes és örömet nyújtó elfoglaltság. Ilyen az a diák, aki egy tevékenységet önmagáért végez, és öröme fakad abból, hogy részt vesz a feladatban anélkül, hogy ezért külső jutalomban részesülne. (Fülöp, 2009)

2.4. A teljesítményt és a teljesítményigényt befolyásoló tényezők

Az iskoláskor szakaszának a pozitív jövedelme a „teljesítmény, a munka öröme”, a negatív kimenetel pedig a kisebbségi érzés, amikor a gyerek sokkal inkább azt érzi, hogy ő nem jó semmiben, és nem felel meg az elvárásoknak, a többiekhez képest. (Urbán, 2006)

A tanulók iskolai teljesítményét számos tényező befolyásolja, többek között: a tanulói énkép, a tanulói képességek, a tanulási motiváció, a tanulás melletti elköteleződés, az iskolai kötődése, stb. (Nyitrai, 2019)

A tanulók teljesítményét nagyban befolyásolják a negatív érzelmek, mint például az aggodalom. Amikor a gyerek szorongása intenzívebbé válik, úgy csökken a teljesítmény, különösen a komplex és figyelmet követelő feladatok következtében. Ilyenkor a feladat szempontjából mellékes gondolatok zavarják a tanulót, és ahelyett hogy a feladatra

koncentrálna, a gyenge teljesítmény miatti szégyen és a másokkal való összehasonlítás miatt aggódik.

A következő negatív érzelem, amely kihatással van a gyermek teljesítményére, az a stressz. A stressz következtében nem tudnak az elvártaknak megfelelni, és ennek következtében akár váratlanul romlani kezd a teljesítményük az iskolában. A teljesítmény romlása éppen ezért fontos figyelmeztető jel, viszont számos ok állhat a háttérében. (Urbán, 2006)

A gyerekek iskoláskori teljesítményét számos tényező befolyásolja. Ezek közül az emlékezet meghatározó lehet. Például, ha egy egyszerű emlékezeti terjedelmet mérő feladatot végzünk el, - ahol egy számsorozatot kell felidézni - 4-5, illetve 9-10 évesekkel, akkor azt látjuk, hogy az idősebbek több számot tudnak felidézni. Ennek oka lehet, hogy az idősebb gyerekek stratégiákat is alkalmaznak a jobb emlékezeti teljesítmény érdekében. Ilyen stratégia lehet például az ismételtetés vagy a megtanulandó anyag átszervezése. (Egyed, 2006)

Nemcsak a negatív érzelmek befolyásolják a gyerek teljesítményét, hanem a szülői nevelési stílusok is. Három nevelési stílust különböztet meg Baumrind (1971):

1. tekintélyelvű (vagy autoritáriánus)
2. engedékeny (vagy permisszív)
3. irányító stílust (vagy autoritatív).

A tekintélyelvű szülő saját érdekeiknek megfelelően irányítja a gyerek viselkedését, gyakran érvényesíti a hatalmát a gyerekkel szemben. Gyakran követel a gyerektől olyan fegyelmezett viselkedést vagy magas teljesítményt, amely még meghaladja a gyerek képességeit. Elvárja, hogy a gyerek ellenvetések és kérdések nélkül engedelmeskedjen az utasításainak.

Az engedékeny szülő figyelembe veszi gyermeke igényeit, vágyait, igyekszik ezeket kielégíteni. Meleg, szeretetteljes kapcsolatot alakít ki a gyerekkel és mindezek mellett az ilyen szülő kerüli a konfliktusokat gyerekével. A fegyelmezés terén nem következetes, türelmetlenségét vagy dühét igyekszik eltitkolni a gyerek előtt. Ezek a gyerek agresszívak, nem bíznak saját magukban, alacsony a teljesítménymotivációjuk, nincsenek céljai, amelyek mellett kitart, elbátortalanítják az akadályok

*Az irányító szülő*t érdekli a gyerek véleménye és bátorítja is a megvitatásukat. Az engedetlenséggel szembeszáll, de nem érvényesíti az erőfölényét, és a meggyőzés eszközeit alkalmazza. A gyerek energikus, barátságos, bízik magában, nem riad vissza a kihívásoktól, vannak önálló céljai, teljesítménymotivációja magas. Kortársaival jó kapcsolatban van.

Maccoby és Martin (1983) azonosítottak egy negyedik nevelési stílust is, a *közönyös stílust*. A közönyös szülő arra törekszik, hogy a lehető legkevesebb időt és energiát kelljen

gyermekére fordítani. Leginkább saját igényeit tartja szem előtt. Ez a nevelési stílus olyan szülők körében fordul elő, akiket saját élethelyzetük, betegségük, esetleg szenvedélybetegségük köt le. Serdülőkorban jellemző ezekre a gyerekekre ó a túlzott alkoholfogyasztás, szívesen barátkoznak olyan társakkal, akiket szüleik nem kedvelnek, rosszak a jegyeik stb. (Oláh, 2006)

A sikeres iskolai teljesítmény elérését nehezíti, hogy a tankönyvek hatalmas mennyiségű információt tartalmaznak. A szoros tantervvel lépést tartva nem jut elég idő az ismeretek több oldalról történő megvilágítására, az összefüggések feltárására, a gyakorlati feladatokban történő alkalmazásra, a tanulók tanórán való aktív részvételére, önálló munkájára. Valójában ezeknek fontos szerepe lenne abban, hogy az ismeretek valódi tudássá váljanak. (Ceglédi – Máth, 2013)

Kutatási eredmények igazolják, hogy a tehetséges tanulók jobb teljesítményének okai között szerepel az is, hogy önállóan alkalmazzák az adott helyzetben leghatásosabb tanulási stratégiát (Balogh, 2006). „A jobb stratégiák magasabb teljesítményhez, így sikerhez vezetnek. Ez növelheti a tanulás iránti elköteleződést, ez pedig magával vonzza a stratégiahasználat növekedését” (Balogh, 2006, 50.).

2.5. A teljesítményigény pedagógiai vonatkozásai

A teljesítményigény, mint pszichológiai fogalom, régóta jelen van a pedagógia és neveléstudomány között, hiszen meghatározza, hogy egy tanuló miként viszonyul a feladataihoz és a tanuláshoz is. A pszichológiai elméletek akkor válnak értékessé, ha alkalmazni is tudjuk őket a mindennapi pedagógia gyakorlatban is. Az iskola sok olyan helyzetet teremt, ahol megjelenik a teljesítményigény/helyzet, ilyen például a dolgozatírás, felelés, versenyek, amelyeknél a tanulóknak bizonyítaniuk kell tudásukat, kreativitásukat és felkészültségüket. A gyerekek viszont nem egyformán motiváltak, hiszen míg egyesek önmagukért törekednek a legjobbra, másokat a külső dicséret, a tanári elismerés vagy épp a szülői elvárás motivál. A pedagógus szerepe az, ebben a helyzetben, hogy felismerje ezeket az egyéni különbségeket és egy olyan környezetet alakítson ki, ahol mindenki megtalálja a sikerélményét a tanulásban.

A tanulásra való ösztönzés egyik alappillére a pedagógiai munkának, hiszen anélkül a tanítási-tanulási folyamat hatékonysága is csökkenhet. A pedagógusnak olyan nevelési és oktatási módszereket kell alkalmaznia, amely képes felkelteni a tanulók érdeklődését, illetve segítséget nyújt az ismeretek elsajátításában és abban is, hogy mindezeket fontosnak is érezzék. A tanulásnak olyan tevékenységnek kell, hogy legyen, hogy fent tartsa a kíváncsiságot, sikerélményeket biztosítson és a végén egy pozitív megerősítéssel záruljon,

hogy ezáltal a tanuló ne kötelezettségként, hanem lehetőségként élje meg az iskolai feladatokat. Az oktatás és nevelés gyakorlatának az alapja az a törekvés, hogy a tanulókat minél magasabb teljesítményre és tartós érdeklődésre ösztönözzék és motiválják. (Csibi, 2006)

A pedagógia munka során lényeges, hogy a pedagógus folyamatosan figyelemmel kövesse a tanulók egyéni fejlődését és annak menetét. Minden gyerek egyedi képességgel rendelkezik, sajátos tempóval és eltérő háttérrel, és ennek tudatában nem szabad a tanulókat, „jó” vagy „rossz” kategóriába sorolni. A tanári attitűd kulcsszerepet játszik tehát ebben. (Czikkely, 2018)

Összegzésképpen, az oktatási intézmény légköre is hatással van arra, hogy a tanulók milyen módon viszonyulnak a teljesítményhez, mint értékhez. A teljesítmény iránti igény nem egy veleszületett tulajdonság, hanem egy olyan attitűd, amely folyamatosan formálódik, amelyre a pedagógiai munka erőteljesen hatással van. Ezért is fontos, hogy a gyermeknek milyen a tanuláshoz való viszonya, hiszen összefügg a jövőképevel és az önértékelésével is, hogy milyen támogatást kapnak a fejlődésük során. A dicséret, az elismerés, de még az értékelés formája is visszacsatolást nyújt a gyermek saját értékéről.

III. A KISISKOLÁSOK TELJESÍTMÉNYIGÉNYÉNEK A VIZSGÁLATA

A sikerorientált egyének az előrettekintők, akik magas célokat tűznek ki maguk elé, és elkötelezettek azok elérésében. Határozottak és kitartóak, és képesek átlépni a kihívásokat és nehézségeket azért, hogy elérjék a céljaikat. Ezek az emberek általában magabiztosak és optimisták, és hisznek saját képességeikben és a kitartó munka erejében. A sikerüket általában a belső elégedettség és az elismerés motiválja.

Ellenben a kudarckerülő személyek inkább a biztonságra és a kényelemre törekednek, és hajlamosak kerülni a kockázatokat és a nehézségeket. Félelmük van a kudarcától és a negatív visszajelzésektől, ezért inkább elkerülik az új kihívásokat és maradnak a komfortzónájukban. Gyakran alulértékelik saját képességeiket és úgy vélik, hogy a sikert kizárólag másoknak köszönhetik, nem pedig saját erőfeszítéseiknek. (Tóth, 2004, 49-50.).

Az egyik legfontosabb különbség a két csoport között az attitűd és a hozzáállás. Míg a sikerorientált személyek úgy tekintenek a kihívásokra, mint lehetőségekre a fejlődésre és növekedésre, addig a kudarckerülők inkább fenyegetésként élik meg azokat. Emiatt a sikerorientáltak nagyobb valószínűséggel vállalnak kockázatokat és lépnek ki a komfortzónájukból, míg a kudarckerülők inkább megmaradnak a biztonságos területeken.

Fontos azonban megérteni, hogy mindkét típusnak megvannak a maga előnyei és korlátai. A sikerorientáltak gyakran sikeresek a céljaik elérésében és fejlődésben, de néha túlzott stressz és túlmunka lehet az ára ennek. A kudarckerülők viszont megőrizhetik a mentális egészségüket és stabilitásukat a kihívásoktól való meneküléssel, de ez gyakran korlátozhatja őket a személyes és szakmai fejlődésben.

A sikerorientált és a kudarckerülő személyiségjegyek két végletet képviselnek az emberi viselkedés és gondolkodás világában. Ezek a jellemzők jelentős hatással lehetnek az egyén életére, munkájára és kapcsolataira, illetve kisiskoláskorban nagy jelentőséggel bír a tanulásban is.

A tanulók igényeinek és teljesítményhez való viszonyának megértéséhez fontos figyelembe venni, hogy hogyan viszonyulnak a kudarchoz és a sikerhez. Ezáltal a tanulók is képet kaphatnak arról, hogy milyen igényeik vannak, és hogyan értékelik saját teljesítményüket.

Az Atkinson motivációs elmélete szerint az egyéni különbségek a teljesítményigénnyel kapcsolatban a kudarchoz való viszonyban mutatkoznak meg. Vannak olyan emberek, akik sikerorientáltak, míg mások inkább kudarckerülők. A sikerorientált személyek magabiztosak, kitartóak és magas célokat tűznek ki maguk elé. Hisznek saját képességeikben és motiváltak a sikeres eredmények elérésére. Másrészről a kudarckerülők inkább aggódnak a lehetséges kudarc miatt, és hajlamosak kerülni a kockázatokat és a nehézségeket. Inkább maradnak a komfortzónájukban, és kerülik az új kihívásokat. (Atkinson, 1977)

Ez a két különböző attitűd és hozzáállás jelentős hatással lehet a tanulók teljesítményére és fejlődésére az iskolában. A sikerorientált tanulók hajlamosabbak lehetnek a nagyobb erőfeszítésekre és kitartásra, hogy elérjék a céljaikat, míg a kudarckerülők inkább visszafogottabbak és óvatosabbak lehetnek a kihívásokkal szemben.

A tanulók teljesítményigényének feltérképezése kiemelt jelentőséggel bír az oktatás és nevelés gyakorlatában, hiszen ennek ismeretében hatékonyabban lehet támogatni a diákokat a tanulás folyamatában. Az egyik leghatékonyabb módszer ennek a vizsgálatára a különféle pszichológiai tesztek, amelyek által releváns képet kaphatunk a tanulók motivációs jellemzőiről. Különösen alkalmas erre Atkinson motivációs modellje, amely alapján meghatározható, a tanulók viszonya a teljesítményhelyzethez, azaz sikerorientált vagy inkább kudarckerülő van jelen a tanulók körében. (Atkinson, 1977)

A teljesítményigény mérésének legfontosabb előnye, hogy nemcsak diagnosztikus célokat szolgál, hanem átfogó képet nyújt a gyermekek fejlődéséről és segít az oktatóknak és szülőknek abban, hogy a gyermekek egyéni igényeihez igazított támogatást nyújtsanak, elősegítve ezzel az optimális fejlődést és teljesítményt. Különösen hasznos lehet az olyan tantárgyak esetén, amelyeket kevésbé kedvelnek, hiszen ezekben a helyzetekben gyakran háttérbe szorul a teljesítési vágy, illetve megjelenhet a kudarc kerülésének a szándéka.

A témához illeszkedik a Tóth László „Pszichológiai vizsgálati módszerek a tanulók megismeréséhez” című műve. Ebben található meg a „Teljesítményigény” elnevezésű vizsgálat amely jól strukturált, ezáltal képes feltárni a tanulók teljesítményéhez való viszonyát. Ez a módszer által a tanulók igény szintjéről és teljesítményhez való viszonyáról tájékozódhatunk, ugyanakkor a kijelentések megítélése során maguk a tanulók is képet kaphatnak erről. A feladathoz részletes leírás/magyarázat tartozik, amely így hangzik: „A meghatározás két részből áll. Az első olvasatban a feladat annak a megállapítása, hogy illik-e ránk egy-egy kijelentés akkor, amikor kedvelt tantárgyunkat tanuljuk, vagy valamilyen kedvelt munkát végzünk. Ha igen, akkor a kijelentés sorszáma elé egy „i” betűt kell írni, ha nem, akkor 0-t. A második olvasatban ugyanilyen módon jelöljük válaszainkat arra az esetre nézve, amikor a legkevésbé szeretett tantárgyat tanuljuk, vagy valamilyen nem kedvelt, de kötelező munkát végzünk.” A vizsgálat során a tanulóknak 22 kijelentést kell értékelniük. Először azt kell eldönteniük, hogy az adott állítás igaz-e egy olyan szituációban, amikor egy számukra kedvelt tantárgyat tanulnak. Ezután mindezt egy olyan helyzetben kell értékelni, ahol egy kevésbé kedvelt tantárggyal találkoznak.

A kijelentések egy része sikerkereső, vagyis valamilyen olyan feladat, amiben a tanuló szereti próbára tenni magát, vagy ha egy nehéz feladatot old meg sikeresen és ezáltal elégedettséget érez. A kijelentések további része kudarckerülő tendenciákra vall, azaz olyan viszonyulásokat

mutat, amikor a tanuló inkább elkerül egy helyzetet, amibe tudja, hogy fennáll a hibázás vagy negatív értékelés lehetősége.

Sikerkereső: 3,4, 5, 6, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 18

Kudarckerülő: 1,2,7, 8,9, 15, 17, 19,20,21,22. (Tóth, 2004, 49-50.).

A kutatás elvégzéséhez számos hasznos tanácsot és iránymutatást találhatunk a tankönyvben, amelyek segítségével hatékonyabban végezhetjük el a vizsgálatot.

Jelen kutatást még nem használták fel a kisiskolások körében, ezért számomra ez egy kihívás is volt jelen esetben, hiszen ez által, ebből kifolyólag számomra nem volt viszonyítási alap.

A vizsgálat elsődleges célja az volt, hogy hogyan befolyásolják a kedvelt és nem kedvelt tevékenységek a teljesítményigényt, és milyen tényezők segíthetnek a magasabb teljesítmény elérésében mindkét esetben. Illetve, hogy milyen különbséget tapasztalhatunk, van-e különbség egy adott osztályba járó fiúk és lányok teljesítményéhez való viszonya között.

A dolgozat különböző hipotézisek mentén haladt, amelyek a következők:

1. A kedvelt tantárgyak esetén a tanulók magasabb belső motivációval rendelkeznek, mint a nem kedvelt, de kötelező tantárgyak vagy munkák esetén.

2. A kedvelt tantárgyak végzése során a teljesítmény magasabb, mint a nem kedvelt, de kötelező tantárgyak vagy munkák esetén.

3. A kedvelt tantárgyak vagy munkák végzése pozitív érzelmi hatásokkal (pl. öröm, elégedettség) jár, míg a nem kedvelt, de kötelező tantárgyak vagy munkák végzése negatív érzelmi hatásokkal (pl. stressz, frusztráció) jár.

4. A tanulók sikerkeresése változhat az életkor előrehaladtával, és ez befolyásolhatja azt, hogy milyen mértékben élvezik az adott tantárgyakat.

A kutatás két különböző településen működő vidéki magyar tannyelvű általános iskolában valósult meg, ahol két osztály tanulói vettek részt a felmérésbe. A kutatás során lehetőség adódott arra, hogy a két vizsgált intézmény harmadik és negyedik osztályos tanulóinak teljesítményigénye összehasonlításra kerüljön és az eredmények által egy átfogó képet kapjunk az esetleges különbségekről és hasonlóságokról a két intézmény között.

Első lépés volt az érintett osztályfőnökök tájékoztatása a kutatás céljairól és módszereiről, majd a szülők tájékoztatása következett, ahol beleegyezésüket kértem a tanulók részvételéhez. Fontos volt kiemelni, hogy a felmérés teljesen névtelen lesz, így a gyerekek személyes adatai biztonságban maradnak. Miután minden szülő hozzájárulása begyűjtésre került, megkezdődött a vizsgálat időpontjának szervezése.

Az időpontot megszervezése külön figyelmet igényelt, hiszen fontos volt, hogy minden érintett tanuló részt tudjon venni a vizsgálatban. Ehhez szükség volt előzetes egyeztetésre. Az

időpont kiválasztásánál figyelembe kellett venni a tanulók és a tanárok időbeosztását is, hogy a lehető legkevesebb fennakadás legyen az iskolai tevékenységekben.

Az előkészületek során különös figyelmet fordítottunk arra, hogy minden szükséges információt megkapjanak a tanulók és szüleik egyaránt, esetleges kérdéseikre választ kapjanak. Ez a részletes tájékoztatás hozzájárult ahhoz, hogy mindenki megértse a kutatás célját és módszereit, és hogy minden érintett nyugodtan és bizalommal vegyen részt a felmérésben.

A kutatás végrehajtása során szigorúan betartásra került az adatvédelemmel és a kutatási etikával kapcsolatos előírások. Az összegyűjtött adatok névtelenül lettek begyűjtve és feldolgozva, az elemzés pedig kizárólag összesített formában valósult meg. Ennek köszönhetően sikerült pontos és megbízható eredményeket kapni, amelyek lehetővé tették a két intézmény, harmadik és negyedik osztály tanulóinak a teljesítményigény szerinti részletes összehasonlítását.

A felmérést az I. iskola két osztályában lett először elvégezve, ahol aznap összesen 16 tanuló volt jelen, és mindannyian kitöltötték a tesztet. A 3. osztályban eredetileg 8 diák van, a 4. osztályban szintén 8 diák. A felmérés során mindkét osztály összes tanulója részt vett, így a teljes létszámot sikerült bevonni a vizsgálatba.

A két osztályból összesen 8 lány és 8 fiú töltötte ki a tesztet, így a nemek aránya egyenlő volt. Ha külön vizsgáljuk az osztályokat, akkor a 3. osztályban a diákok nemi megoszlása 4 lány és 4 fiú volt. A 4. osztályban szintén 4 lány és 4 fiú vett részt a felmérésben.

A felmérés a II. iskolában egy másik időpontban valósult meg, ahol összesen a két osztályban 14 tanuló – a harmadik osztályban 6 és a negyedik osztályban pedig 8 tanuló- vett részt a teszt kitöltésében. A harmadik osztályban 4 lányt és 2 fiút sikerült bevonni, a negyedik osztályban pedig 4 lányt és 4 fiút.

A két osztályban a nemek közötti felosztás a következő volt: 6 lány és 8 fiú.

Összesen a két intézményben 30 tanuló vett részt a teszt kitöltésében. A vizsgálat kis létszáma miatt az eredmények nem reprezentatívak, ugyanakkor a vizsgálat értéke abban rejlik, hogy mélyebb betekintést enged egy adott közösség/csoport – jelen esetben két különböző településen működő vidéki magyar tannyelvű általános iskola - viszonyulási formáiba.

A teszt kitöltése összesen két 45 perces szakaszt vett igénybe mindkét intézményben, biztosítva, hogy minden tanuló elegendő időt kapjon a feladatok megoldására. A gyerekek a felmerülő kérdések esetén bátran kérdezhettek, amikor arra szükség volt.

A tesztelési folyamat során minden tanuló megkapta a kérdőívet, majd közösen kezdődött el a munka. Minden egyes állítás hangosan felolvasásra került, és ezt követően részletesen átbeszélve, hogy mit is jelent az adott állítás. Ez hozzájárult ahhoz, hogy minden tanuló magabiztosan, a számára legmegfelelőbb választ jelölhesse.

Az első szakaszban a tanulóknak a kedvenc tantárgyukhoz kapcsolódó állításokra kellett válaszolni. Minden tanuló egyéni, önálló döntése alapján jelölte a számára megfelelő válaszokat, és a saját tempójában dolgozhatott, biztosítva, hogy alaposan átgondolják a válaszaikat.

Ez a jól felépített, támogató környezet lehetővé tette, hogy a gyerekek nyugodtan és magabiztosan töltsék ki a tesztet. A kérdések alapos átbeszélése tovább erősítette a megértést, így minden tanuló teljes mértékben megértette a feladatokat és tudatosan válaszolt.

3.1 Az eredmények elemzése, következtetések levonása az I. iskolában

A teljesítményigény mérése kisiskoláskorban számos fontos tényezőt vizsgál, amelyek hozzájárulnak a gyermekek tanulási és fejlődési folyamatainak megértéséhez. Ez a korosztály különösen fontos, hiszen ebben a korosztályban formálódik az önbizalom, ekkor alakulnak ki a tanulási szokások, a motiváció és az önértékelés alapjai is.

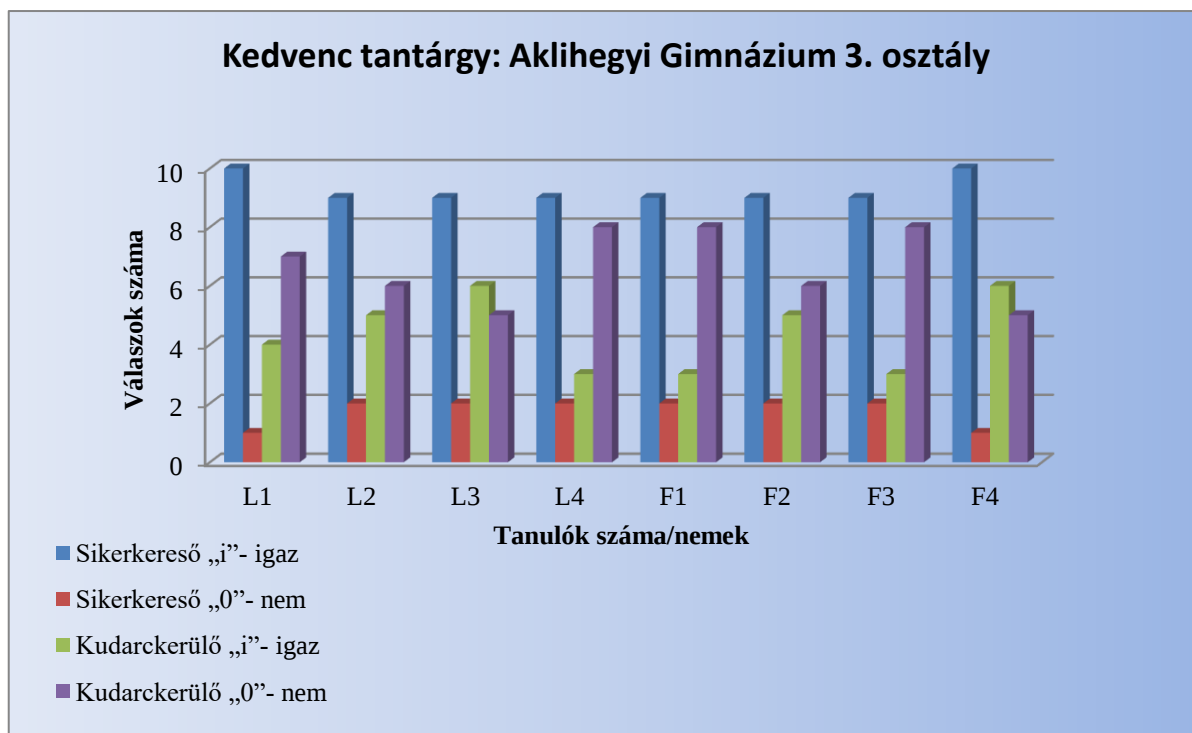
Atkinson elmélete arra hívja fel a figyelmet, miszerint az egyéni különbségek a teljesítményigényben azzal magyarázhatók, hogy az emberek hogyan viszonyulnak a kudarchoz vagy akár, hogy mennyire félnek a kudarctól. Azok, akik erőteljes teljesítményigénnyel rendelkeznek, általában kevésbé félnek a kudarctól, inkább kihívásként tekintenek rá, és nem riadnak vissza az esetleges hibáktól. Ezzel szemben azok, akik alacsonyabb teljesítményigénnyel rendelkeznek, inkább elkerülik a kudarcot, amely ez által befolyásolja a motivációjukat és a viselkedésüket a különböző teljesítményhelyzetekben. Atkinson elmélete tehát arra világít rá, hogy a teljesítményigény mértéke nagymértékben függ attól, hogy az egyén milyen mértékben kerül, vagy éppen keresi a kudarc elkerülésének lehetőségét (Tóth, 2004, 49-50.).

A felmérés során kapott válaszokat rendszerezve, táblázat formájában összesítésre kerültek, hogy az adatok könnyebben áttekinthetők legyenek. Az anonimitás megőrzése érdekében a táblázatban csak a tanulók nevei lettek feltüntetve, számokkal együtt, így biztosítva, hogy a személyes adatok rejtve maradjanak. Az adatok ilyen módon történő rendszerezése segítette az elemzést és az eredmények értékelését, miközben megőrizte a résztvevők névtelenségét és adatainak biztonságát.

A vizsgálat először a 3. osztályos tanulók körében lett elvégezve. Az első feladat során arra kértem a tanulókat, hogy gondolják végig, hogyan érzik magukat, amikor kedvenc tantárgyukat tanulják, vagy valamilyen számukra kedvelt tevékenységet végeznek. Ha egy-egy kijelentés igaz rájuk ebben a helyzetben, akkor a kijelentés sorszáma elé egy „i” betűt kellett írniuk. Amennyiben a kijelentés nem illett rájuk, akkor egy „0”-t kellett odaírniuk.

A táblázatban a sárga oszlop a kudarckerülő vonásokra utal, míg a zöld oszlop a sikerkereső válaszokat tükrözi. Az eredmények összegzésekor először figyelembe lett véve, hogy hány „i” betű található a sikerkereső kijelentések mellett.

1. Összesített diagram a kedvenc tantárgyra vonatkozóan az I. iskola 3. osztályában (saját szerkesztés)

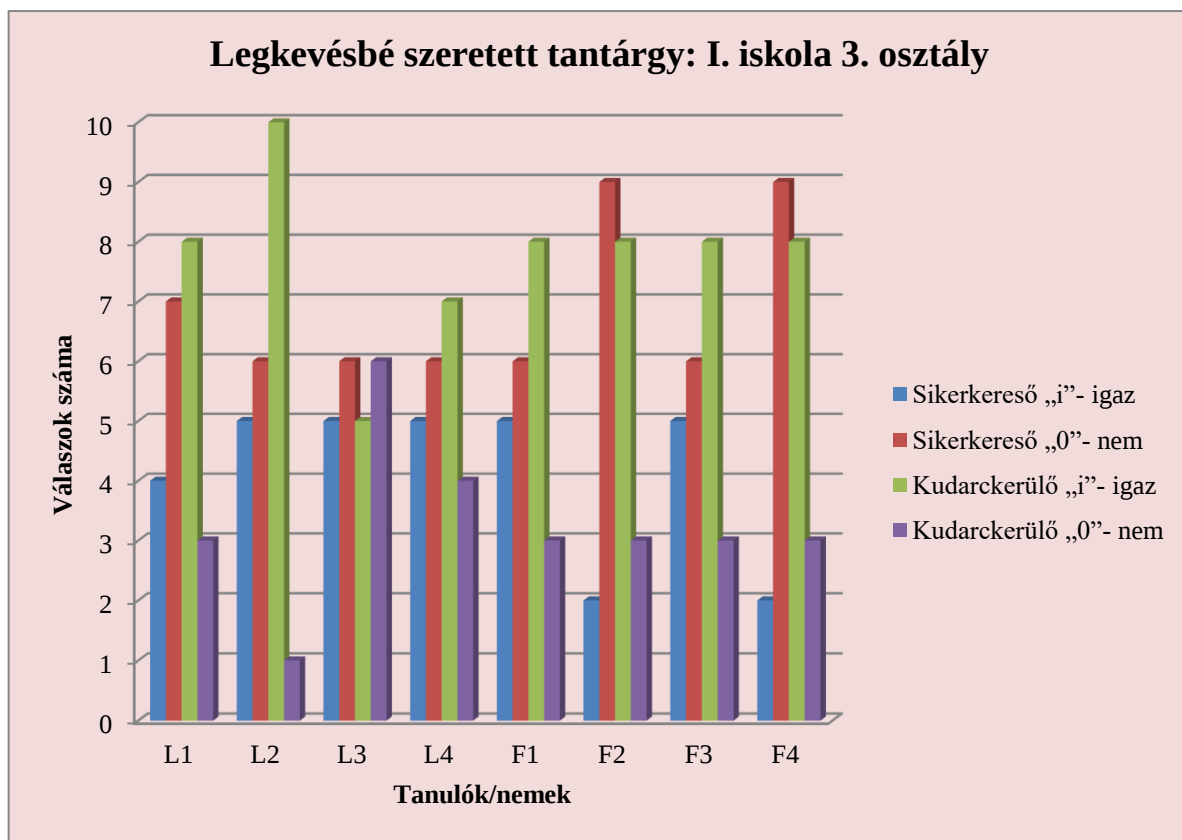

Az I. iskola harmadik osztályában minden eredmény pontosan összesítve lett. Megfigyelhető, hogy a sikerkereső kijelentések többségében kilenc vagy annál több „i” betűt kapott a tanulóktól. Ez azt jelzi, hogy a minden tanuló a kedvenc tantárgyakhoz a sikerkereső típusú motivációt kapcsolta, míg a nem kedvelt tantárgyak esetében inkább kudarckerülés volt megfigyelhető.

A továbbiakban pedig a legkevésbé szeretett tantárgyakon volt a hangsúly. A táblázatban a sárga oszlop a kudarckerülő vonásokra utal, míg a zöld oszlop a sikerkereső válaszokat tükrözi. Az eredmények összegzésekor második olvasatban azt figyeltem meg, hogy hány „i” betű van a sikerkereső kijelentések mellett. Ha a második olvasat során egy tanuló esetében hét vagy annál több „i” betűt találtam a sikerkereső kijelentések mellett, akkor megállapítottam, hogy a nem kedvelt tevékenységeknél is a sikernek előlegezett öröm jellemzi a viselkedésüket a 3. osztályban.

Ezeket az eredmények is alaposan begyűjtésre, majd ezután feldolgozásra kerültek, és ahogy a táblázatban is jól látható, egyetlen tanulónál sem ért el a sikerkereső kijelentések között a válaszok száma hét vagy annál több „i” betűt.

2. Összesített diagram a legkevésbé szeretett tantárgyra vonatkozóan az I. iskola 3. osztályában

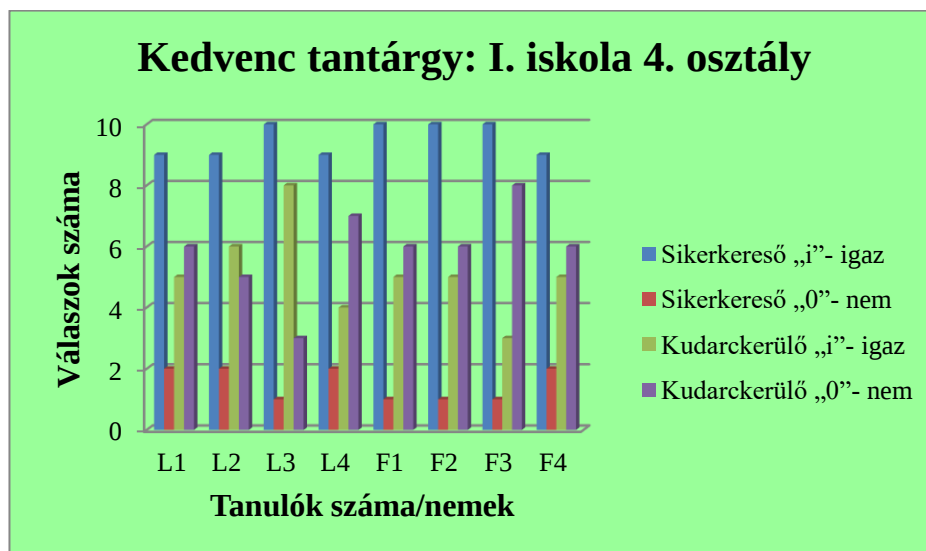

Összegezve elmondható, hogy a nem kedvelt tevékenységek esetén nem a siker eléréséből fakadó öröm határozza meg a tanulók viselkedését. Ez utalhat arra, hogy ezekben az esetekben nehezen alakul ki bennük a sikerkeresés, ami mögött gyakran a motiváció hiánya is állhat. Ebben nagy szerepe van a pedagógusoknak, hogy a legmegfelelőbb ösztönzéssel segítsék és támogassák a tanulókat a negatív hozzáállás leküzdésében.

A kutatás a 4. osztályban folytatódott, ahol szintén az első feladat az volt, hogy gondolják végig, hogyan érzik magukat, amikor kedvenc tantárgyukat tanulják, vagy valamilyen számukra kedvelt tevékenységet végeznek a tanulók. Ha egy-egy kijelentés igaz rájuk ebben a helyzetben, akkor a kijelentés sorszáma elé egy „i” betűt kellett írniuk. Amennyiben a kijelentés nem illett rájuk, akkor egy „0”-t kellett odaírniuk.

A 4. osztályban a vizsgálat ugyan úgy zajlott, mint a 3. osztályban, biztosítva, hogy az eljárás és a színskálák is azonosak maradjanak. Ahogyan korábban, itt is a sárga oszlop a kudarckerülő vonásokat, míg a zöld oszlop a sikerkereső válaszokat jelentette meg.

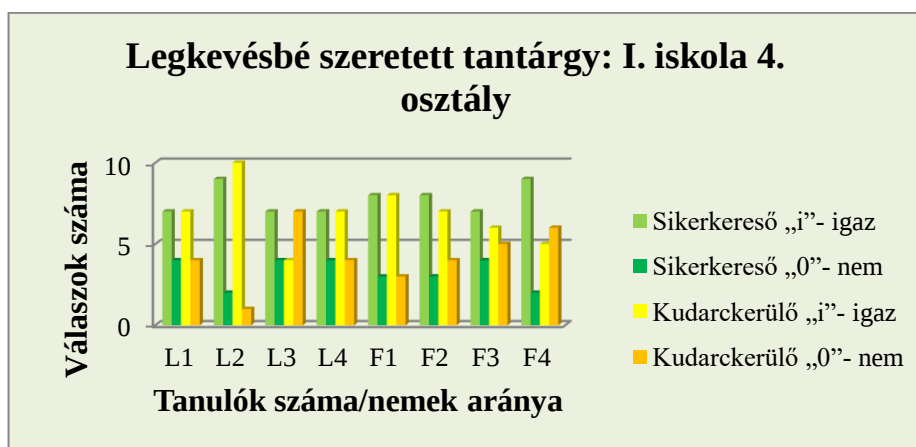
3. Összesített diagram a kedvenc tantárgyra vonatkozóan az I. iskola 4. osztályában (saját szerkesztés)

Az eredmények összegzése során a 4. osztályban is a sikerkereső kijelentéseket számláltam, és ismét pozitív irány volt megfigyelhető. Hiszen a sikerkereső kijelentések mindegyike, kilenc vagy annál több „i” betűt kapott a tanulóktól. Ez azt jelzi, hogy minden tanuló erősen motivált a siker elérésére, amikor kedvelt tantárgyukkal vagy tevékenységükkel foglalkoznak, ez által a tanulók a kedvenc tantárgyakhoz a tanulók minden esetben siker típusú motivációt kapcsolnak.

A legkevésbé kedvelt tantárgyakra vonatkozó eredményeket, megfigyelhető, hogy a negyedik osztály körében a legkevésbé kedvelt tantárgyakkal kapcsolatos mutatók kedvezőbb tendenciát mutattak.

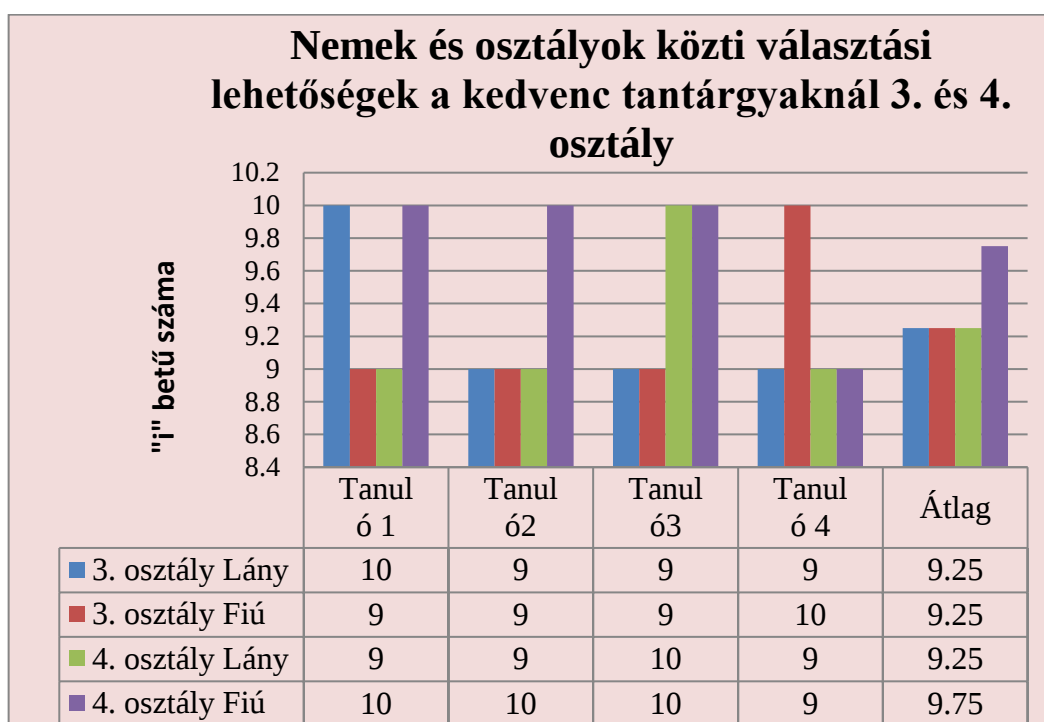
4. Összesített diagram a legkevésbé szeretett tantárgyra vonatkozóan az I. iskola 4. osztályában

Ebben az osztályban minden tanuló esetében megfigyelhetők voltak az öröm jelei, mivel a sikerkereső kijelentések mellett az „i” betűk száma elérte, sőt egyes esetekben meg is haladta a hetet. Ez az eredmény arra utal, hogy a 4. osztályos diákok közül többen pozitív érzelmekkel és motivációval viszonyulnak még a kevésbé kedvelt tantárgyakhoz is. Nem a kudarcckerülés a megfigyelhető, hanem még ebben az esetben is siker típusú motivációt kapcsolnak a nem kedvelt tantárgyakhoz.

Ezt követően részletesebb elemzésre került a nemek és osztályok közötti jellegzetes különbségek az I. iskola 3. és 4. osztályban a kedvelt tantárgyaknál tapasztalt sikerkeresés szempontjából.

5. *Nemek és osztályok közötti diagram a választási lehetőségek a kedvenc tantárgyaknál a 3. és 4. osztály körében az I. iskola (saját szerkesztés)*

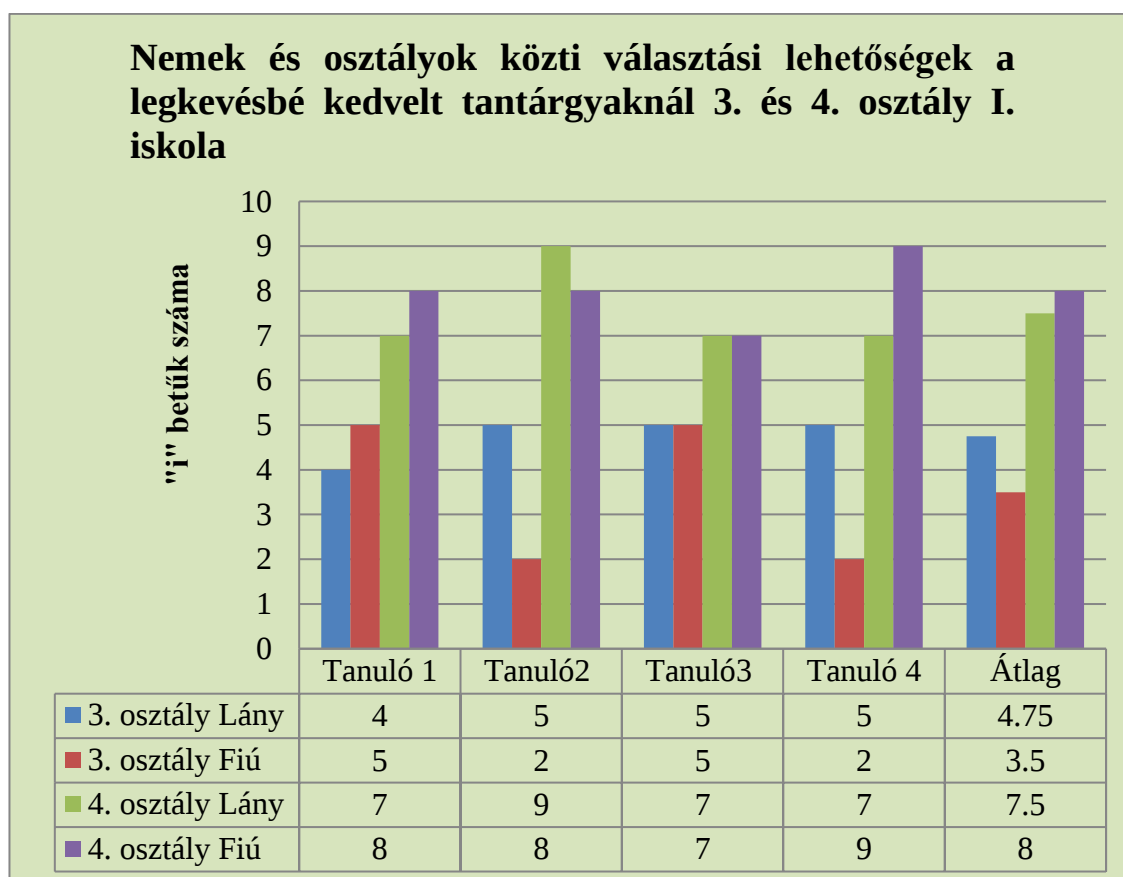
Megfigyelhető a diagramon, hogy nem mutatnak jelentős eltérést sem az osztályok, sem a nemek megoszlása során. A 3. osztályban a lányok és a fiúk válaszainak aránya teljes mértékben megegyezik. A 4. osztályban pedig két tanuló esetében van némi eltérés, viszont ezek nem számottevőek, azaz összességében elmondható, hogy minden vizsgált tanulónál jelen van a sikerkeresés teljes mértékben. Mindezt alátámasztja, hogy minden diák esetében a válaszok értékei érintették és meg is haladták a kilenc „i” betűk számát, ami a belső motiváció és a teljesítményre való törekvés jeleként értelmezhető.

A siker iránti törekvés legtöbbször a kedvelt tantárgyaknál jelenik meg, amelyeket a tanulók kedvelnek. Ugyanakkor érdemes megvizsgálni, hogy hogyan alakul mindez a legkevésbé kedvelt tantárgyak körében a 3. és 4. osztályban, szintén lányok és fiúk megoszlásában.

Ha megfigyeljük, a harmadik osztályban a lányok válaszaiban átlagban kedvezőbb tendenciát mutatnak, mint a fiúk. Viszont ennek ellenére sem jelenik meg a siker iránti vágy sem a lányok, sem a fiúk körében, hiszen egyetlen tanulónál sem ért el a sikerkereső kijelentések között a válaszok száma hét vagy annál több „i” betűt. Ennek következtében megállapítható, hogy a nem kedvelt tevékenységeknél nem a sikernek előlegezett öröm jellemzi a viselkedésüket. Ellentétben a negyedik osztállyal, ahol már az átlag is jobb értéket mutat. Az osztályok közötti mérésnél a legkevésbé kedvelt tantárgyaknál a negyedik osztály tanulói jobb eredményeket mutatnak, különösen a fiúknál.

Összességében elmondható, hogy a negyedik osztály tanulói a legkevésbé kedvelt tantárgyaknál, magasabb szinten mutatnak teljesítményigényt, mint a harmadikos társaik.

6. *Nemek és osztályok közötti diagram a választási lehetőségek a legkevésbé kedvelt tantárgyaknál a 3. és 4. osztály körében I. iskola (saját szerkesztés)*

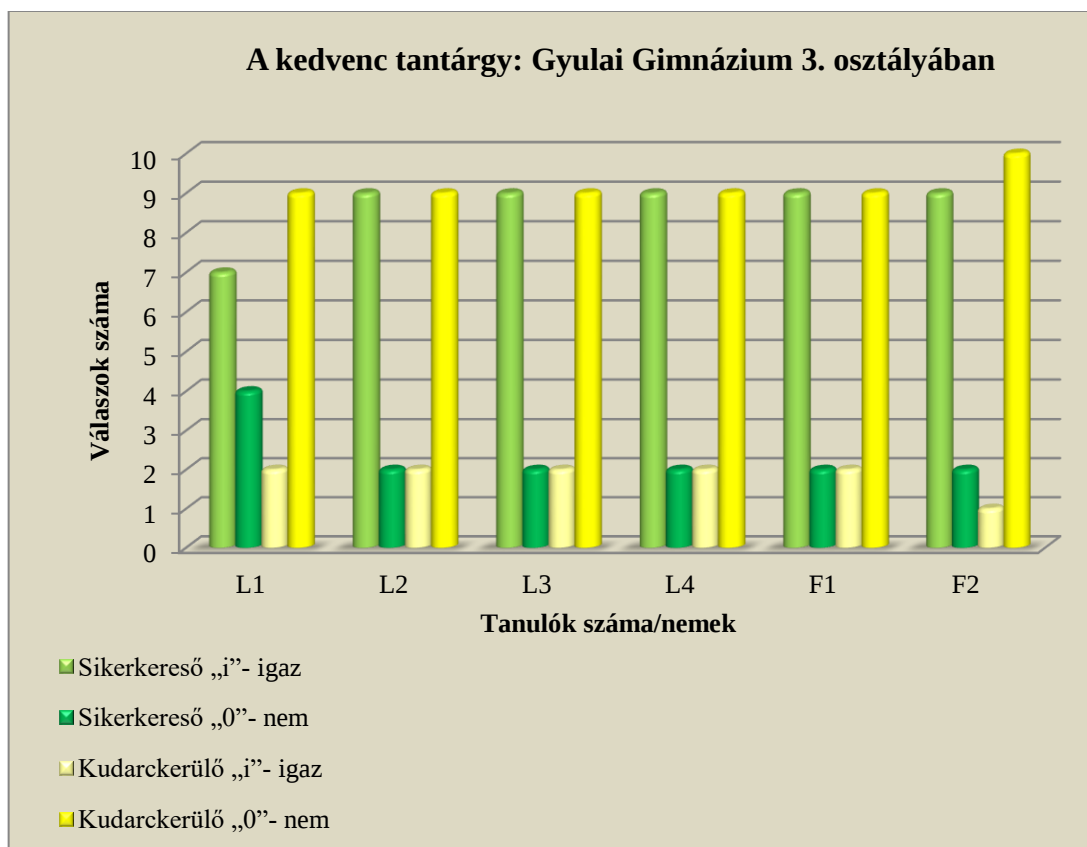
Összegzésképpen megállapítható, hogy az I. iskolában, - legyen szó kedvelt vagy legkevésbé kedvelt tantárgyakról – a tanulók mindkét tantárgyhoz/tantárgyakhoz pozitívan közelítenek a tanuláshoz, illetve motiváltak a tanulásra. A tanulók válaszaiból következtetve,

egyértelmű, hogy jelen van a belső motiváció, amely nemcsak a tanulási eredményeikre van hatással, hanem a későbbiekben a teljesítményigényüket is erősíti. Képesek a kevésbé kedvelt tantárgyakban is megtalálni az örömet.

3.2 Az eredmények elemzése, következtetések levonása a II. iskolában

A II. iskola harmadik osztályában is minden eredmény alaposan összesítve lett, ahogyan a csatolt mellékletben található táblázatban is látható, a sikerkereső kijelentések többségénél kilenc „i” betűt kaptak a tanulóktól.

7. Összesített diagram a kedvenc tantárgyra vonatkozóan a Gyulai Gimnázium 3. osztályában (saját szerkesztés)

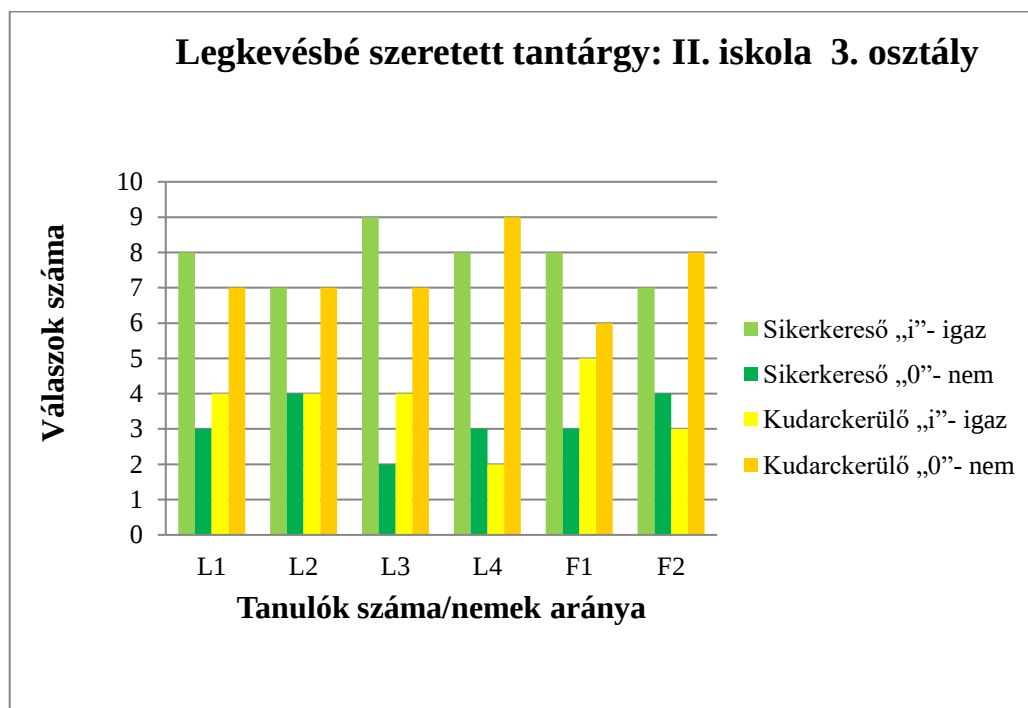
Mindössze egy tanuló esetében volt kilenctől kevesebb, ez azt jelzi, hogy a diákok nagy része motivált a siker elérésére, amikor kedvelt tantárgyukkal vagy tevékenységükkel foglalkoznak. Majdnem minden tanuló válasza a kilenc „i” betűs határ felett van, ami azt mutatja, hogy számukra teljes mértékben jellemző volt a sikerkereső hozzáállás ezekben a helyzetekben. Egy tanuló esetében viszont nem volt jellemző, még akkor sem, ha a kedvelt tantárgyról is volt szó.

A következőkben pedig a legkevésbé szeretett tantárgyakat következtek, a II. iskolában. A színskála szintén zöld és sárga. Az eredmények összegzésekor második olvasatban szintén

megfigyelésre került, hogy hány „i” betű van a sikerkereső kijelentések mellett. Ha a második olvasat során egy tanuló esetében hét vagy annál több „i” betű volt megtalálható a sikerkereső kijelentések mellett, akkor megállapítható, hogy a nem kedvelt tevékenységeknél is a sikernek előlegezett öröm jellemzi a viselkedésüket a 3. osztályban.

A kutatás során a kapott eredményeket alaposan összegyűjtöttem és áttekintettem.

8. *Összesített diagram a legkevésbé szeretett tantárgyra vonatkozóan a II. iskola 3. osztályában (saját szerkesztés)*

Ahogy a táblázatban is jól látható, minden tanuló hét vagy annál több „i” betűt jelölt, s ezáltal a nem kedvelt tevékenységeknél a sikernek előlegezett öröm jellemzi a viselkedésüket.

Összességében tehát megállapítható, hogy a II. iskola 3. osztályos tanulói esetében a kedvelt, illetve a legkevésbé kedvelt tantárgyak tanulása során a sikernek előlegezett öröm a jellemző. Ez azt mutatja, hogy ebben a korosztályban a diákok általában pozitív élményekkel társítják a kedvelt és kevésbé kedvelt tantárgyakhoz való tanulást, és sikerorientált hozzáállással rendelkeznek az ilyen típusú tevékenységekkel szemben.

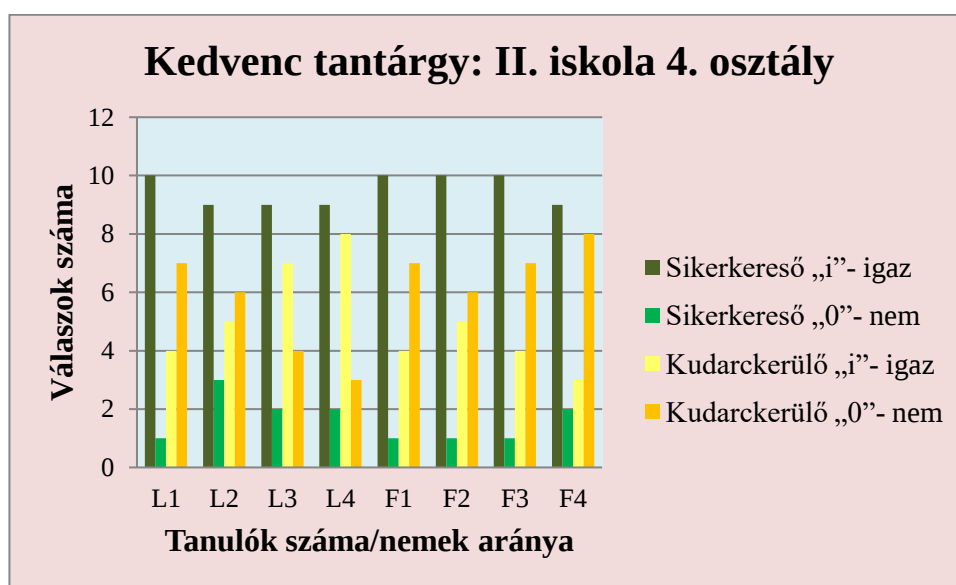
A 4. osztályban a vizsgálat ugyanúgy valósult meg, mint a 3. osztályban, biztosítva, hogy az eljárás és a színskálák is azonosak maradjanak. Ahogyan korábban, itt is a sárga oszlop a kudarckerülő vonásokat, míg a zöld oszlop a sikerkereső válaszokat jelenítette meg. Az eredmények összegzése során a 4. osztályban is a sikerkereső kijelentések jelentek meg nagyobb számban, és ismét pozitív irányt lehet megfigyelni.

Az elemzés során megfigyeltem, hogy a 4. osztály minden tanulója esetében, amikor kedvelt tantárgyukkal foglalkoztak, az öröm és boldogság, vagyis a pozitív hangulat volt a jellemző. Minden tanuló több „i” betűt használt a sikerkereső kijelentések mellett, ami azt jelzi, hogy a diákok nagy része erősen motivált a siker elérésére. Ez az eredmény alátámasztja, hogy a kedvelt tantárgyak és tevékenységek örömet és elégedettséget váltanak ki, ami kedvező hatással van a tanulók érzelmi állapotára és motivációjára.

Összességében a vizsgálat eredményei azt mutatják, hogy a 4. osztályban a diákok, hasonlóan a 3. osztályos társaikhoz, pozitív érzelmi reakciókat mutatnak, amikor kedvenc tantárgyaikkal foglalkoznak. Ez a pozitív hangulat hozzájárulhat a jobb tanulási teljesítményhez.

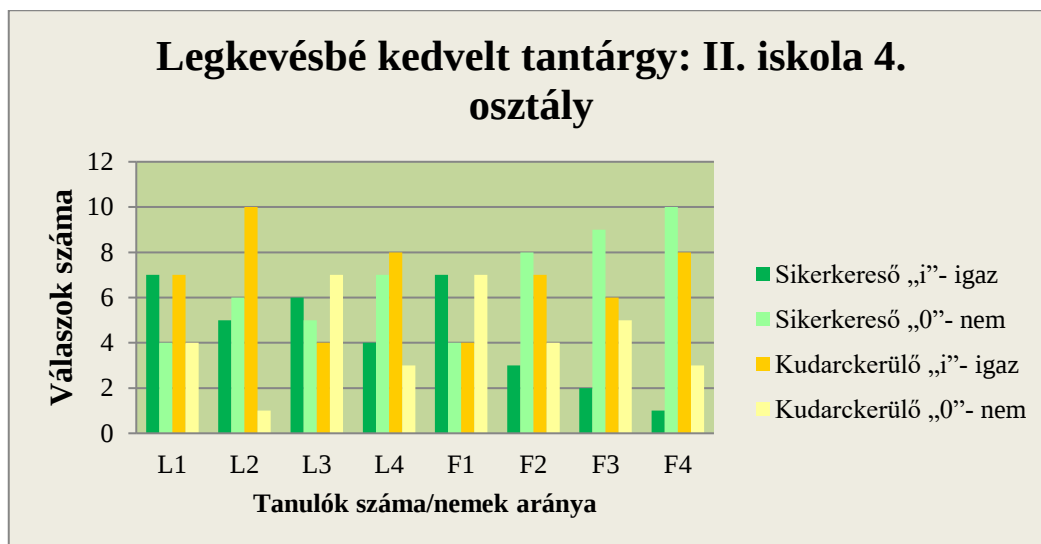
Mindezeket összesítettem egy táblázatban, ahol megfigyelhető az eredmény és sokkal inkább átláthatóbb.

9. *Összesített diagram a kedvenc tantárgyra vonatkozóan a II. iskola 4. osztályában (saját szerkesztés)*

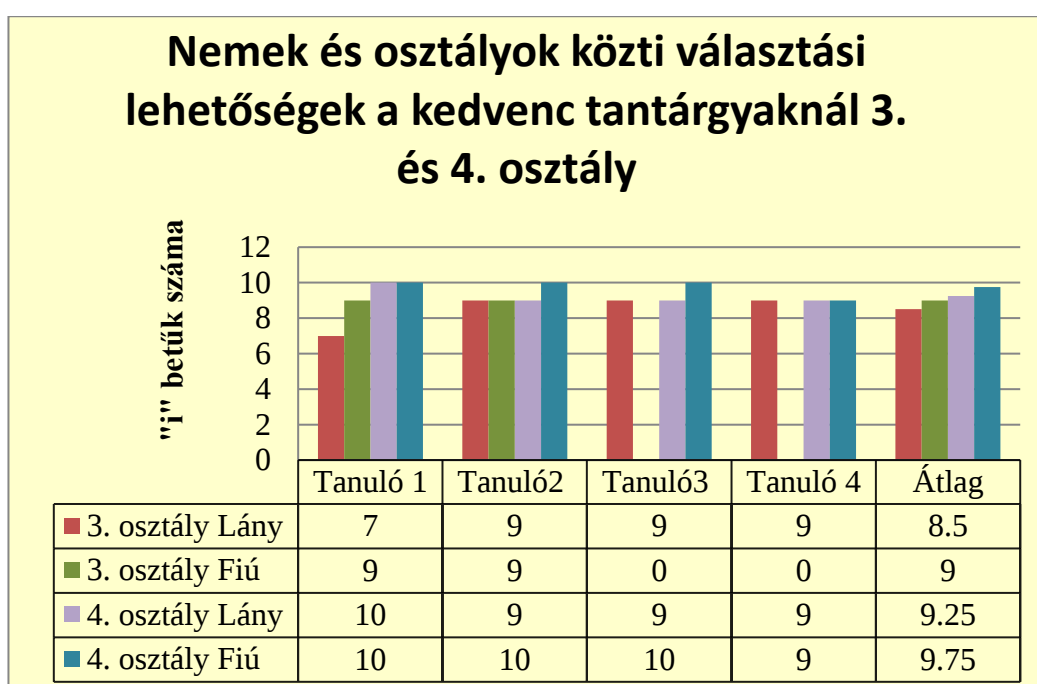
Ezután következett a legkevésbé kedvelt tantárgynak a vizsgálata. Ennél a vizsgálatnál is a sikerkeresés volt a legfőbb szempont. A 4. osztályban végzett vizsgálat során a legkevésbé kedvelt tantárgyaknál két esetben érte el a hetet az „i” betűk száma. Itt már megfigyelhető az, hogy a tanulók többsége nem érez motivációt a legkevésbé kedvelt tantárgyak tanulásánál.

10. *Összesített diagram a legkevésbé kedvelt tantárgyra vonatkozóan a Gyulai Gimnázium 4. osztályában (saját szerkesztés)*

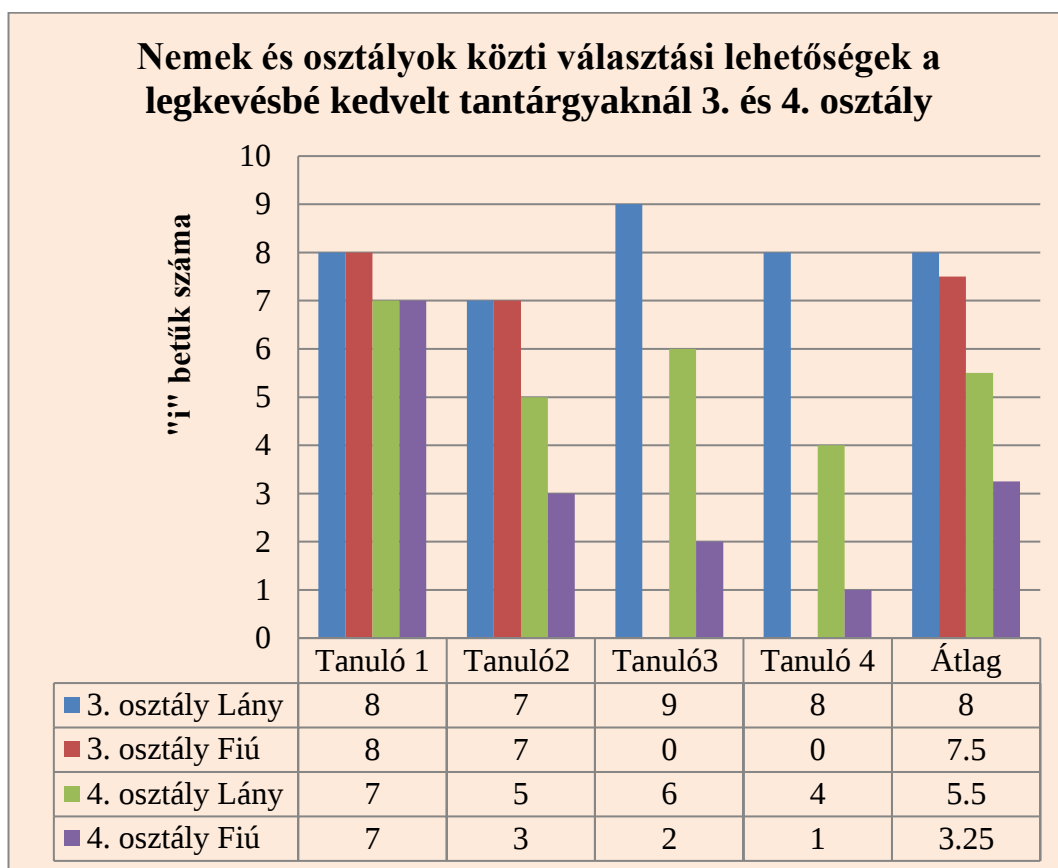
A II. iskolában is összehasonlításra került a két osztály nemi és osztály közötti sikerkeresés a kedvenc tantárgyak kapcsán. Megfigyelhető a táblázatban és a diagramon, hogy a két osztály tanulólétszáma nem azonos, így az eredmények nem reprezentatívak. Ahogy a táblázat és a diagram is tükrözi, a két osztály között számottevő különbségek mutatkoznak meg. A harmadik osztályban a lányoknál egy esetben nem érte el a kilencet az „i” betűk száma, ami alapján következtethető, hogy kevésbé van jelen a belső motivációja a kedvenc tantárgyánál. A negyedik osztályban a lányoknál már az átlag is jobb képet mutat, mint az előbb említetteknél. Érdekes módon a fiúk körében a harmadik és negyedik osztályban, nem csak elérte, de meg is haladta a kilencet. Összegzésképpen elmondható, hogy jobb tendenciát mutatnak a fiúk ebben az elemzésben.

11. *Nemek és osztályok közötti diagram a választási lehetőségek a kedvenc tantárgyaknál a 3. és 4. osztály körében a Gyulai Gimnáziumban (saját szerkesztés)*

Mindezek után fontos a legkevésbé kedvelt tantárgyakat is megvizsgálni. Különösen érdekes, hogy csupán egy tanuló esetében érte el a sikerkereső „i” betűk száma a kilencet. A fiúk és lányok közötti megoszlás nagyon eltérő, hiszen ebben az intézményben a tanulók még a kedvenc tantárgyuknál sem mutatnak pozitív eredményt. Ez arra enged következtetni, hogy nem csupán a belső motiváció hiányzik, hanem más tényezők is szerepet játszhatnak, például iskolai légkör vagy tanulási-tanítási módszerek is.

12. *Nemek és osztályok közötti diagram a választási lehetőségek a legkevésbé kedvelt tantárgyaknál a 3. és 4. osztály körében a II. iskola (saját készítés)*

IV. A KUTATÁS EREDMÉNYEINEK ÉRTELMEZÉSE

A következőkben részletesebben elemzésre került a két intézmény közötti hasonlóságok és különbségek a 3. és 4. osztályban a kedvelt tantárgyaknál tapasztalt sikerkeresés szempontjából. Az eredmények alapján megállapítható, hogy a tanulók motivációs attitűdje iskolánként és osztályonként is változhat. Fontos kiemelni, hogy ezek az eredmények kizárólag erre az adott vizsgálati mintára vonatkoznak.

A két intézmény 3. osztályában elvégzett a sikerkeresés a kedvelt tantárgyaknál, az I. iskolában mutattak pozitív tendenciát. A mérés alapján elmondható, hogy a tanulók erős belső vagy akár külső motivációval rendelkeznek. Ezt jól ábrázolja, hogy mind a nyolc megkérdezett tanuló, kilenc „i” betűvel válaszolt a sikerkereső kijelentésekre. Mindez arra utal, hogy a tanulók nem csak szeretik a tantárgyat, de erőfeszítéseket is tesznek a siker eléréseért. Ellentétben a II. iskolában tapasztalt eredményektől, itt már nem volt egységes a válaszok száma. Itt hat tanulóból, csupán öten érték el a kilenc sikerkereső választást, egy tanuló válaszainak a száma pedig nem érte el ezt a küszöbértéket.

A vizsgálat alapján elmondható, hogy a tanulók motiváltak és pozitívan állnak kedvenc tantárgyaikhoz, viszont előfordulnak egyéni eltérések. Az adatok viszont mégis azt mutatják, hogy a kedvelt tantárgyaknál a siker iránti vágy és az elköteleződés többnyire a megfigyelhető.

Az I. iskolában a sikerkeresés a kedvenc tantárgyak esetén megfigyelhető, hogy a sikerkereső kijelentések mindegyike, kilenc vagy annál több „i” betűt kapott a tanulóktól. Ez azt jelzi, hogy minden tanuló erősen motivált a siker elérésére, amikor kedvelt tantárgyukkal vagy tevékenységükkel foglalkoznak.

A II. iskola tanulói körében szintén minden tanuló több „i” betűt használt a sikerkereső kijelentések mellett. Ez az eredmény alátámasztja, hogy a kedvelt tantárgyak és tevékenységek örömet és elégedettséget váltanak ki, ami kedvező hatással van a tanulók érzelmi állapotára és motivációjára.

Legkevésbé kedvelt tantárgyak esetén az I. iskola minden tanulója esetében megfigyelhetők voltak az öröm jelei, mivel a sikerkereső kijelentések mellett az „i” betűk száma elérte, sőt egyes esetekben meg is haladta a hetet. Ez az eredmény arra utal, hogy a 4. osztályos diákok közül többen pozitív érzelmekkel és motivációval viszonyulnak még a kevésbé kedvelt tantárgyakhoz is.

A II. iskola 4. osztályában végzett vizsgálat során a legkevésbé kedvelt tantárgyaknál két esetben érte el a hetet az „i” betűk száma. Itt már megfigyelhető az, hogy a tanulók többsége nem érez motivációt a legkevésbé kedvelt tantárgyak tanulásánál. Ebben az esetben a negyedik hipotézis bebizonyításra kerül, hiszen a tanulók sikerkeresése változhat az életkor előrehaladtával, és ez befolyásolhatja azt, hogy milyen mértékben élvezik az adott tantárgyakat.

Az eredmények alapján látható, hogy a kedvelt tantárgyak esetében a tanulók nagyobb sikerkeresési hajlandóságot mutattak, ami azt sugallja, hogy a pozitív élmények és motiváció erősítő hatással lehet a teljesítményre, viszont ez intézménytől is függ. A legkevésbé kedvelt tantárgyaknál is változó volt a sikerkeresés szintje, is az intézmény függ az eredmény.

A tanulók sikerkeresése az életkor előrehaladtával változhat, függetlenül attól, hogy melyik tantárgyról vagy tevékenységről van szó. Mindezek a 4. osztályban végzett vizsgálatoknál figyelhetőek meg leginkább, hiszen a legkevésbé kedvelt tantárgyaknál már megfigyelhető a sikerkeresés és az pozitív érzelmi hatás. Ez azt mutatja, hogy a motivációs tényezők és a sikerkeresés dinamikusan alakulnak a tanulók életében és fejlődésében.

Összegzésképpen, a kutatás több ponton is visszaigazolták a kiinduló elgondolásokat, például azt, hogy a kedvelt tantárgyakhoz erősebben kapcsolódik a sikerkereső motiváció. Megfigyelhető, hogy az életkor előrehaladtával változik a tanulók motivációs mintázata. Ezáltal a kutatás rámutatott arra, hogy a pedagógiai gyakorlat számára fontos figyelembe venni a tanulók egyéni motivációját és ennek segítségével alakítani az oktatási-tanulási folyamatot.

A vizsgálat során a legtöbb hipotézis beigazolódott, de volt ahol ellentmondás is történt.

4.1 Az ellentmondások okai és reflexió

Fontos, hogy a kutatás során figyelembe vegyük a korlátokat, amelyek befolyásolták a eredményeket. Az első ilyen korlát, ami a legfontosabb is, az a vizsgálatban résztvevő tanulók alacsony létszáma, amely nem teszi lehetővé a reprezentatív következtetések levonását. Az alkalmazott módszer szubjektív értelmezésen alapul, azaz a válaszok és az azokhoz rendelt jelentések erősen függenek az értelmező nézőpontjából.

A vizsgálat során összegyűjtött adatok több esetben megerősítették az előzetesen megfogalmazott hipotéziseket, viszont néhány esetben ellentmondás is született. Az ilyen eltérések rávilágítanak arra, hogy a tanulók motivációja, a sikerkeresés és a teljesítményigény nem csupán tantárgytól függnék, hanem akár intézményi, egyéni vagy környezeti tényezőktől is változhat.

Az első hipotézis szerint, a kedvelt tantárgyak esetén a diákok magasabb belső motivációval rendelkeznek, mint a nem kedvelt, de kötelező tantárgyak vagy munkák esetén. Ezt a feltételezést a vizsgálat eredményei csak részben igazolták. Míg a II. iskolában a 3. osztályos tanulók esetében mindenki hét vagy annál több „i” betűt jelölt meg a sikerkereső kijelentésekre a legkevésbé kedvelt tantárgyak kapcsán, addig az I. iskola tanulóinál nem érte el a válaszok száma ezt a szintet. Ez az eredmény arra utal, hogy a tanulók motivációs szintje nem csupán a tantárgy kedveltségétől függ, hanem lehet intézményi oka is. Mindezek által az első hipotézis ebben a formában nem tekinthető teljes mértékben igazoltnak.

A negyedik osztályos tanulók eredményeinél is megfigyelhető intézményközi eltérés, amelyek ellentmondásos mintát mutatnak. Az I. iskola negyedik osztályában a kevésbé kedvelt tantárgyaknál magas sikerkeresés érkezett, míg a II. iskolában csupán két tanuló érte el ezt a határt. Ennek oka lehet, hogy az I. iskolában a tanulók nagyobb érzelmi biztonságot éreznek az iskolai környezetben, emiatt pozitívan állnak hozzá még a legkevésbé kedvelt tárgyakhoz is.

Az eredmények tehát azt mutatják, hogy a sikerkeresés megjelenése a tanulók körében komplex. Az adatok megerősítették, hogy a kedvelt tantárgyakhoz való pozitív viszony általában erősebb belső motivációval és sikerkereséssel jár, viszont az intézményi különbségek és egyéni eltérések is jelentős szerepet játszanak.

Összességében, reflektálni kell arra, hogy mindig is lesznek eltérő válaszok, hiszen minden gyerek egyedi személyiséggel, háttérrel rendelkezik. Ebből következik, hogy fel kell térképezni a tanulók belső világát, ami nélkülözhetetlen a sikerkeresési minták/célok megértéséhez és eléréséhez. Mindig lesz olyan tanuló, aki alacsonyabb önbizalommal rendelkezik, szorong egy tantárgy kapcsán vagy éppen túl nagyok az elvárásai. Ezek mind-mind csökkentik a tanulók sikerre való törekvését. A pedagógusok részéről fontos a pontos és egyénre szabott odafigyelés, amely a tantárgyi teljesítményt és a tanulók érzelmi állapotát is figyelembe veszi.

ÖSSZEFOGLALÁS

Jelen szakdolgozat a kisiskoláskor teljesítményigényét vizsgálja. Azért fontos ennek a témakörnek az ismerete, mert ennek köszönhetően ismerjük meg a tanuló iskolában tett teljesítményét, és egy összképet kaphatunk arról is, hogy melyek azok a tényezők, amelyek nagyban befolyásolják az iskolai teljesítményt.

A munka három részre tagolódik: az első fejezetben általános tudnivalókat foglalja össze a kisiskoláskorról, annak fogalmáról és az iskolaérettség kritériumai is bemutatásra kerültek. Mindezek után taglalva lett a fontosabb tudnivalók a tanulásról, annak folyamatáról és kitértem arra is, hogy mi a hatékony és eredményes tanulás külső és belső feltétele.

A második részben a teljesítményigény fogalmának a bemutatásával találkozhatunk először, majd rá térve mindezek szerepére a kisiskoláskorban. Majd fontosnak volt megemlíteni a munkában a teljesítménymotivációt, amelynek következtében a gyerekek egymás ellen versengenek az iskolában a jobb eredményért, vagy valamilyen kiemelkedő státusz elérése érdekében. A teljesítménymotivációt két tényező befolyásolja: a kudarcból való félelem és a siker reménye. Majd továbbá ki tértem a motiváció és a teljesítmény javítására, ami leginkább a szülők és az osztálytársaknak köszönhetően javul, viszont vannak helyzetek, mikor a tanuló saját akaratából szeretne kiemelkedő teljesítményt nyújtani. A későbbiekben pedig utána jártam, mi az, ami befolyásolja a teljesítményt és a teljesítményigényt. Nagyon sok kiváltó oka lehet, viszont véleményem szerint a szülők nevelési stílusa az, ami leginkább befolyásolja, hiszen ebben a korban a gyerek szeretne megfelelni a szülők elvárásainak. Viszont a szülők pedig ebben a korban egyre inkább és egyre többet várnak el a gyerekektől. Igaz, ez függ a nevelési stílustól is.

A gyerekek többsége az óvodából kikerülve nagyon nehezen alkalmazkodik az új helyzetekhez, az új társakhoz és persze, az új tanárhoz is. Viszont ez a helyzet mindenkinek új, de a gyerekeknek nehéz az átmenet egy olyan környezetből, ahol a középpontban a játék volt, most pedig már a tanulás az, ami előtérbe kerül. Ezért van az, hogy az első néhány hónapban a gyerekek nem bírnak 45 percen keresztül figyelni, hanem a koncentrációjuk már a 30-ik perc körül elterelődik. A legjobb megoldás az lenne, hogy az elő néhány hónapban játékosan tanuljanak a gyerekek és fokozatosan térjenek át a tanulásra.

Az átmenetek után következik a szocializáció, amikor is a gyerekek be kell illeszkedni egy új környezetbe. Ez egy újabb kihívás egy 6 éves gyerekeknek.

Ha megtörtént a beilleszkedés és a játékot is felváltja a tanulás, akkor a szülők egyre többet és többet kezdenek el követelni a gyerektől, aki pedig nem szeretne csalódás okozni, ezért mindent megtesz, hogy ő legyen az osztály első. Teljesítményét leginkább a versengés és a megfelelési kényszer/teljesítménykényszer alakítja.

A gyerekek többsége a kitűnő eredményért, különböző tanulási stratégiákat alakít ki, annak érdekében, hogy a tanulás könnyebb legyen számára és mindez eredményes legyen.

A harmadik fejezetben pedig egy empirikus kutatást végeztem két különböző településen működő vidéki magyar tannyelvű általános iskola 3. és 4. osztályos tanulóival.

Az Atkinson motivációs elmélete alapján készített teszt célja az egyéni motivációs tényezők feltérképezése és megértése. A teszt összpontosít a teljesítményigény és a kudarckerülő attitűd mérésére, valamint lehetőséget ad arra, hogy feltárja az egyén motivációs tényezőit és választási preferenciáit.

A vizsgálat módszertani szempontból korlátozott elemszámú és egy egyszerű kvalitatív eszközön alapult. A módszer egyszerűsége előnyt jelentett a kisiskolások körében, viszont nem biztosít komplex képet a tanulók motivációs háttéréről vagy érzelmi állapotáról. Az eredmények nem általánosíthatóak, viszont irányadóak lehetnek a további vizsgálatoknál.

A kutatás rávilágított arra, hogy a sikerkeresés nem csupán tantárgytól függ, hanem az iskolai környezettől, a osztályközösségtől is. Éppen ezért a pedagógus feladata, hogy olyan környezetet alakítson ki, amely pozitív megerősítést nyújt, nem csak a kedvelt, de a kevésbé szeretett/kedvelt tantárgyak esetén is.

Összegzésképpen a vizsgálat azt mutatja, hogy a sikerkeresés már a kisiskolás korban is jelentős mértékben jelen van. Hosszú távon fenn kell tartani és fejleszteni kell.

Резюме

На мою думку, вчителям важливо стежити за успішністю дітей і, якщо вони помічають раптове погіршення результатів, то реагувати якнайшвидше. Основною причиною є й успішність дитини. Одні діти хочуть показати кращі результати через очікування батьків, інші - змагаються, а є й такі, що прагнуть отримати схвалення вчителя. Але найголовніше - є діти, які хочуть виділитися з натовпу заради себе. Перехід з дитячого садка до школи є великою зміною в житті дітей, де гра була в центрі уваги. Але коли вони йдуть до школи, все змінюється: на зміну грі приходить навчання.

Плавний перехід залежить не від одного року педагогічної роботи, а від методів підтримки сім'ї, дитячого садка і школи - результату тривалого педагогічного процесу. Навчання відіграє ключову роль у досягненні хороших результатів. Для того, щоб навчання було ефективним, дітям необхідно забезпечити належні зовнішні та внутрішні умови. Кожна дитина знаходить стратегію навчання, яка їй підходить, і відповідно до неї здобуває знання.

Успішність дітей молодшого шкільного віку значною мірою залежить від їхнього емоційного стану, настрою та стилю виховання. Мотивація до навчання та мотивація досягнення є ключовими факторами в освітній практиці. Навчальний процес завжди був складним завданням для вчителів. Повсякденне шкільне життя пропонує безліч можливостей для конкуренції: оцінки з предметів, успішність, увага, визнання вчителя, прихильність однолітків, популярність або навіть лідерство в групі - все це може бути предметом конкуренції. Конкуренція може мати багато функцій у житті учнів: вона допомагає їм оцінити власні цінності у порівнянні з однолітками і сприяє досягненню ролі та статусу в суспільстві, які відповідають їхнім цінностям. Успішні учні відчувають себе талановитими, ставлять перед собою цілі та мають високу впевненість у собі.

Метою даної роботи було вивчити фактори, які впливають на потреби дітей молодшого шкільного віку в досягненні успіху та пов'язані з цим результати. У дослідженні вивчався різний досвід досягнення успіху та мотиваційні фактори щодо різних предметів серед учнів 3-го та 4-го класів. Результати показали, що досвід успіху, пов'язаний з улюбленими предметами, значно підвищує мотивацію та успішність учнів. На противагу цьому, успішність з менш популярних предметів була нижчою і негативно впливала на мотивацію та продуктивність.

Отже, з віком прагнення учнів до успіху змінюється, і важливо враховувати відмінності між улюбленими і менш улюбленими предметами.

Результати даного дослідження можуть сприяти вдосконаленню освітньої практики та підвищенню успішності учнів.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Atkinson, J. W. (1977) A teljesítménymotiváció In: Szakács Ferenc (szerk.) Személyiséglélektani szöveggyűjtemény IV./1 Személyiségdimenziók mérése. (1994), 205-291. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
2. Acsai Zita – Balogh Mária – Botár Eszter – Eignerné Somogyi Mária (2016): *Óvoda-iskola* átmenet: https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/efop313/Ovoda_iskola_atmenet.pdf [Letöltés ideje: 2025.03.15.]
3. Balogh László (2006): *Pedagógiai pszichológia az iskolai gyakorlatban*. Urbis Könyvkiadó, Budapest.
4. Ceglédi Erzsébet – Máth János (2013): *Az iskolai teljesítményt befolyásoló tényezők vizsgálata*. Debreceni Egyetem, Debrecen.
5. Czikkely Marton (2018): *A teljesítményigény és a motiváció pedagógiai összefüggései*. Magyar Tudomány 2018/11(11):9 [Letöltés ideje: 2025.05.12.]
6. Csibi Mónika (2006): *A tanulási motiváció pszichoszociális tényezői*. Magyar Pedagógia 4. 313- 317.
7. Egyed Katalin (2006): A pszichológiai fejlődés és az életkorok pszichológiája. In: Oláh Attila (2006): *Pszichológiai alapismeretek*. Bölcsész Konzorcium, Budapest. 596-635
8. Fülöp Márta (2019): *A versengés szerepe*. Új pedagógiai Szemle. <https://ofi.oh.gov.hu/en/tudastar/versenges-szerepe> [Letöltés ideje: 2025.04.15.]
9. Habók Anita (2011): *A tanulás tanulásának vizsgálata általános iskolások körében*. Magyar Pedagógia, 111, 3.szám.
10. Józsa Krisztián (2000): *Az iskola és a család hatása a tanulási motivációra*. Iskolakultúra 10/8. http://real.mtak.hu/61314/1/EPA00011_iskolakultura_2000_08_069-082.pdf [Letöltés ideje: 2025.04.15.]
11. József István (2011): *Fejlesztépszichológia*. Kaposvári Egyetem, Kaposvár.
12. Lappints Árpád (2002): *Tanuláspedagógia. A tanulás tanításának alapjai*. Comenius BT, Pécs.
13. Mayer Krisztina, Lukács Andrea, Barkai László. (2011): *A teljesítménymotiváció megjelenése a különböző kockázatkereső magatartásokban*. In: Egészségtudományi Közlemények 105-111.
14. Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes (1981): *Gyermeklélektan*. Gondolat Kiadó, Budapest.
15. Nagy Sándor (1997): *Az oktatás folyamata és módszerei*. Volos, Mogyoród.
16. Nahalka István (2006): *A tanulás pszichológiai értelmezése. Hatékony tanulás. A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése*. Bölcsész Konzorcium, Budapest.

17. Nyitrai Erika – Harsányi Szabolcs Gergő – Koltói Lilla – Kovács Dóra – Kövesdi Andrea – Nagybányai-Nagy Olivér – Simon Gabriella – Smohai Máté – Takács Nándor – Takács Szabolcs (2019): *Iskolai teljesítmény és szülői bevonódottság*. 10.12663/PSYHUNG.
18. Oláh Attila (2006): *Pszichológiai alapismeretek*. Bölcsész Konzorcium, Budapest.
19. Pukánszky Béla – Németh András (1994): *Neveléstörténet*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
20. Szűcs Imre Lóránt (2014): *FOGALOMPÁR: TELJESÍTMÉNYIGÉNY – TELJESÍTMÉNYKÉNYYSZER*: <https://nagykep.hu/2019/02/27/fogalompar-teljesitmenyigeny-teljesitmenykenyszer/> [Letöltés ideje: 2025.03.14.]
21. Tóth László (1995): A tanulók motivációs sajátosságai és az iskolai teljesítmény. In: Balogh László – Bugán Antal – Kovács János – Tóth László (szerk.): *Fejezetek az alkalmazott lélektan köréből*. A KLTE Pszichológiai Intézetének kiadványa, Debrecen. 153–165.
22. Urbán Róbert (2006): Az érzelmek és a stressz pszichológiája. In: Oláh Attila (2006): *Pszichológiai alapismeretek*. Bölcsész Konzorcium, Budapest. 370-394
23. Vajda Zsuzsanna (1999): *A gyermek pszichológiai fejlődése*. Helikon Kiadó, Budapest.

ÁBRÁK ÉS TÁBLÁZATOK

1. Összesített diagram a kedvenc tantárgyra vonatkozóan az I. iskola 3. osztályában	27
2. Összesített diagram a legkevésbé szeretett tantárgyra vonatkozóan az I. iskola 3. osztályában	28
3. Összesített diagram a kedvenc tantárgyra vonatkozóan az I. iskola 4. osztályában	29
4. Összesített diagram a legkevésbé szeretett tantárgyra vonatkozóan az I. iskola 4. osztályában	29
5. Nemek és osztályok közötti diagram a választási lehetőségek a kedvenc tantárgyaknál a 3. és 4. osztály körében az I. iskolában	30
6. Nemek és osztályok közötti diagram a választási lehetőségek a legkevésbé kedvelt tantárgyaknál a 3. és 4. osztály körében az I. iskolában.....	31
7. Összesített diagram a kedvenc tantárgyra vonatkozóan a II. iskola 3. osztályában	32
8. Összesített diagram a legkevésbé szeretett tantárgyra vonatkozóan a II. iskola 3. osztályában.....	33
9. Összesített diagram a kedvenc tantárgyra vonatkozóan a II. iskola 4. osztályában	34
10. Összesített diagram a legkevésbé kedvelt tantárgyra vonatkozóan a II. iskola 4. osztályában	34
11. Nemek és osztályok közötti diagram a választási lehetőségek a kedvenc tantárgyaknál a 3. és 4. osztály körében a II. iskolában.....	35
12. Nemek és osztályok közötti diagram a választási lehetőségek a legkevésbé kedvelt tantárgyaknál a 3. és 4. osztály körében a II. iskolában	36
1. számú diagramhoz: A kedvenc tantárgyra vonatkozó állítások választási aránya az I. iskola 3. osztályában.....	Error! Bookmark not defined.
2. számú diagramhoz: Összesített táblázat a legkevésbé szeretett tantárgyra vonatkozóan az I. iskola 3. osztályában	48
3. számú diagramhoz: Összesített táblázat a kedvenc tantárgyra vonatkozóan az II. iskola 4. osztályában.....	49
5. számú diagramhoz: Összesített táblázat a kedvenc tantárgyra vonatkozóan a II. iskola 3. osztályában.....	49
6. számú diagramhoz: Összesített táblázat a legkevésbé szeretett tantárgyra vonatkozóan a II. iskola 3. osztályában	50
7. számú diagramhoz: Összesített táblázat a kedvenc tantárgyra vonatkozóan a II. iskola 4. osztályában.....	50
8. számú diagramhoz: Összesített táblázat a legkevésbé szeretett tantárgyra vonatkozóan a II. iskola 4. osztályában	50

MELLÉKLETEK

Ezen a mai órán egy vizsgálatot fogunk elvégezni. Az előttek található kérdőívben különböző állításokat láthatunk, szám szerint 22. Az a feladatotok, hogy gondoljátok végig, hogy amikor kedvenc tantárgyaitokat tanuljátok, vagy valamilyen számotokra kedvelt tevékenységet végeztetek milyen a kedvetek. Ha egy-egy kijelentés igaz rátok ebben a helyzetben, akkor a kijelentés sorszáma elé egy „i” betűt kellett írni. Amennyiben a kijelentés nem illett rátok, akkor egy „0”-t kellett odaírni.

Fiú ☐

Lány ☐

— osztály

HOGYAN VISELKEDEM?

- ☐ 1. Ha kudarc ér ezzel a tevékenységgel kapcsolatban, akkor egészen elmegy tőle a kedvem.
- ☐ 2. Ha kudarc ér ezzel a tevékenységgel kapcsolatban, akkor úgy elmegy tőle a kedvem, hogy szinte örökre feladnám a vele való foglalkozást.
- ☐ 3. Általában kitartóan csinálom, s ha úgy látom jónak, akkor taktikát, módszert változtatok.
- ☐ 4. Talán azt nem szeretem benne, hogy közben nem használhatom igazán az ügyességemet, az eszemet, az erőmet.
- ☐ 5. Azonnal belekezek.
- ☐ 6. Tartok a sikertelenségtől, ezért alaposan felkészülök, és nagyon figyelek.
- ☐ 7. Olykor kitartó vagyok, és taktikát vagy módszert változtatni nem szoktam.
- ☐ 8. Könnyen félbehagyom, és elfelejtkezem róla.
- ☐ 9. Hamar letörök.
- ☐ 10. Szeretek közben új fogásokat (új megoldási módokat, új dolgokat) kitalálni.
- ☐ 11. Ha lehet, szívesen versenyzek ebben mással.
- ☐ 12. Nem szívesen versenyzek, mert arra figyelek, amit csinálok, és nem igazán érdekel ilyenkor a versenyzés.
- ☐ 13. Könnyen félbehagyom, de visszatérek rá, és előbb-utóbb befejezem.
- ☐ 14. Ha valami nem sikerül, akkor addig ügyködöm, töprengem, amíg rá nem jövök, hogy hol rontottam el.
- ☐ 15. Addig nem szoktam belekezdeni, amíg valaki nem biztat, vagy nem noszogat.
- ☐ 16. Inkább akkor szeretem csinálni, ha elsősorban rajtam múlik, hogy mi lesz belőle.
- ☐ 17. Nem szívesen versenyzek közben másokkal, mert félek a vereségtől.
- ☐ 18. Azt szeretem benne, hogy használhatom közben az eszemet, az erőmet, az ügyességemet.
- ☐ 19. Nem szoktam új dolgokat (új fogást, új módszert) kitalálni.
- ☐ 20. Ha közben valami nem sikerül, akkor nem szoktam töprengeni azon, hogy vajon hol rontottam el, hanem még nehezebb feladatba kezdek.
- ☐ 21. Tartok a sikertelenségtől, ezért igyekszem rá sem gondolni, amíg rá nem ég a körmömre a munka.
- ☐ 22. Akkor szeretem inkább csinálni, ha a végeredmény előre tudható.

Az eredményeket feldolgozó táblázatok

	Sikerkereső		Kudarckerülő	
	„i”- igaz	„0”- nem	„i”- igaz	„0”- nem
L1	10	1	4	7
L2	9	2	5	6
L3	9	2	6	5
L4	9	2	3	8
F1	9	2	3	8
F2	9	2	5	6
F3	9	2	3	8
F4	10	1	6	5

1. számú diagramhoz: A kedvenc tantárgyra vonatkozó állítások választási aránya az I. iskola 3. osztályában

	Sikerkereső		Kudarckerülő	
	„i”- igaz	„0”- nem	„i”- igaz	„0”- nem
L1	4	7	8	3
L2	5	6	10	1
L3	5	6	5	6
L4	5	6	7	4
F1	5	6	8	3
F2	2	9	8	3
F3	5	6	8	3
F4	2	9	8	3

2. számú diagramhoz: Összesített táblázat a legkevésbé szeretett tantárgyra vonatkozóan az I. iskola 3. osztályában

	Sikerkereső		Kudarckerülő	
	„i”- igaz	„0”- nem	„i”- igaz	„0”- nem
L1	9	2	5	6
L2	9	2	6	5
L3	10	1	8	3
L4	9	2	4	7

F1	10	1	5	6
F2	10	1	5	6
F3	10	1	3	8
F4	9	2	5	6

3. számú diagramhoz: Összesített táblázat a kedvenc tantárgyra vonatkozóan az I. iskola 4. osztályában

	Sikerkereső		Kudarckerülő	
	„i”- igaz	„0”- nem	„i”- igaz	„0”- nem
L1	7	4	7	4
L2	9	2	10	1
L3	7	4	4	7
L4	7	4	7	4
F1	8	3	8	3
F2	8	3	7	4
F3	7	4	6	5
F4	9	2	5	6

4. számú diagramhoz: Összesített táblázat a legkevésbé szeretett tantárgyra vonatkozóan az I. iskola 4. osztályában

	Sikerkereső		Kudarckerülő	
	„i”- igaz	„0”- nem	„i”- igaz	„0”- nem
L1	7	4	2	9
L2	9	2	2	9
L3	9	2	2	9
L4	9	2	2	9
F1	9	2	2	9
F2	9	2	1	10

5. számú diagramhoz: Összesített táblázat a kedvenc tantárgyra vonatkozóan a Gyulai Gimnázium 3. osztályában

	Sikerkereső		Kudarckerülő	
	„i”- igaz	„0”- nem	„i”- igaz	„0”- nem
L1	8	3	4	7

L2	7	4	4	7
L3	9	2	4	7
L4	8	3	2	9
F1	8	3	5	6
F2	7	4	3	8

6. számú diagramhoz: Összesített táblázat a legkevésbé szeretett tantárgyra vonatkozóan a II. iskola 3. osztályában

	Sikerkereső		Kudarckerülő	
	„i”- igaz	„0”- nem	„i”- igaz	„0”- nem
L1	10	1	4	7
L2	9	3	5	6
L3	9	2	7	4
L4	9	2	8	3
F1	10	1	4	7
F2	10	1	5	6
F3	10	1	4	7
F4	9	2	3	8

7. számú diagramhoz: Összesített táblázat a kedvenc tantárgyra vonatkozóan a II. iskola 4. osztályában

	Sikerkereső		Kudarckerülő	
	„i”- igaz	„0”- nem	„i”- igaz	„0”- nem
L1	7	4	7	4
L2	5	6	10	1
L3	6	5	4	7
L4	4	7	8	3
F1	7	4	4	7
F2	3	8	7	4
F3	2	9	6	5
F4	1	10	8	3

8. számú diagramhoz: Összesített táblázat a legkevésbé szeretett tantárgyra vonatkozóan a II. iskola 4. osztályában

Звіт подібності

метадані

Назва організації

Hungarian College of Higher Education Ferenc Rakoczi II Transcarpathian

Заголовок

Elek Irén-szakdolgozat

Науковий керівник / Експерт

Автор Ілдіко Гребі

підрозділ

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

11451

Кількість слів

83459

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв	Б	0
Інтервали	A→	0
Мікропробіли	␣	0
Білі знаки	Б	0
Парафрази (SmartMarks)	a	54

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	https://epa.oszk.hu/00000/00035/00054/2001-11-ta-Fulop-Versenges.html	71 0.62 %
2	https://nagykep.hu/2019/02/27/fogalompar-teljesitmenyigeny-teljesitmenykenyszer/	70 0.61 %
3	https://eta.bibl.u-szeged.hu/1684/2/tancsop_megism/www.jgyphk.hu/mentorhalo/tananyag/Tanulk_s_tanulcsoportok_megismerse_-_kiemelt_figyelmet_ignyl_tanulk/hogyan_viselkedem.html	64 0.56 %
4	https://nagykep.hu/2019/02/27/fogalompar-teljesitmenyigeny-teljesitmenykenyszer/	56 0.49 %